

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Linda Karete Johansen

Master i psykososialt arbeid med barn og unge

Alt henger sammen med alt

*Jag är en människa i världen, det
som händer där, händer också mej,
det som händer med mej, påverkar
världen
(Wiehe 1979)*

RBU3001/1

2021

Sammendrag:

Masteroppgaven “Alt henger sammen med alt” ser nærmere på foreldresamarbeidet i barnehagene, som en avsluttende del av studiet psykososialt arbeid med barn og unge. Med en fenomenologisk tilnærming, støtte i systemteori og utgangspunkt i kvalitative intervjuer av seks barnehageansatte undersøkes forskningsspørsmålet:

Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?

Spørsmålet - og svarene - kan gi økt innsikt i, og forståelse for ansattes opplevelse av sin egen rolle foreldresamarbeidet, og ikke minst hvilke betydninger de ansatte mener voksensamarbeidet har for barnas utvikling. Samtalene om informantens egne erfaringer, tanker og følelser fra deres praksis peker mot flere sentrale faktorer som påvirker barnehageansattes opplevelser av sin egen rolle i, og utøvelse av foreldresamarbeidet.

Masterarbeidet reiser og svarer delvis bekreftende på spørsmålet om hvorvidt ansattes bevissthet om egen rolle har betydning for samspillet, og om refleksjonsarbeid virker inn på ansattes holdning og tilnærming til foreldresamarbeidet. Uten å svare, reises også spørsmålet om systemiske perspektiv, begrepsapparat og helhetstilnærming - som er virksomme i praksis - kunne vært en mer uttalt og bevisst del av foreldresamarbeidet.

Studien er gjort under koronapandemien som traff Norge i mars 2020. Pandemien har påvirket samspillet og samhandlingen i barnehagen. Smittevernrestriksjoner og munnbind medførte færre møtepunkt, mindre tid til dialog og dårligere vilkår for direkte kommunikasjon og informasjonsutveksling. Barnehager er dynamiske organisasjoner som påvirkes av ytre faktorer. Pandemien aktualiserte og demonstrerte dermed den systemiske erkjennelsen om at alt henger sammen med alt.

Forord

Det er mange som skal takkes. Når jeg nå endelig står på denne siden av prosessen, og skal få skrive disse forord, så markerer det slutten på en lang og utfordrende, men også lærerik og spennende reise. Takket være gode støttespillere rundt meg, så kan jeg nå levere fra meg oppgaven.

Først må jeg rette en stor takk til mine informanter. Dere har gitt meg anledning til å gi meg innsikt i, og en større forståelse for hvordan dere opplever foreldresamarbeidet og betydningen av denne samhandlingen fra deres ståsted.

Gaute, min kjære. Takk. Vi vet begge at dette prosjektet ikke hadde kommet i mål, om det ikke var for din hjelp og støtte.

Takk mine fine, Regine og Zakarias. Å være ungdom er heftig nok i seg selv. Og i tillegg ha en mamma som tidvis har vært både fjern og travel... Det krever en trygghet, selvfølelse og omsorg, både for dere selv og andre. Det har dere vist at dere har til gangs. Jeg er så takknemlig for å få være deres mamma.

Pappa, med din erfaring og kunnskap, har du vært en viktig støttespiller. Du har hatt troa på meg gjennom hele prosessen, og har bidratt med gode diskusjoner, refleksjoner, og har pusha meg videre hele veien. Takk kjære du.

Mine kjære medarbeidere, som lenge har hatt en leder som har delt oppmerksomhet og engasjement mellom jobb og studier. Dere har vært viktigere støttespillere enn dere har fått vite underveis. Å ha kolleger som man i tillegg kan kalle gode venner er et privilegium. Spesiell takk til dere begge, Berit og Silje, som med deres refleksjoner og omsorg, erfaring og kunnskap, har hjulpet meg gjennom seilassen.

Sist, men ikke minst må jeg takke Høgskolen i Innlandet, for muligheten til å gjennomføre et masterløp, til tross for korona-pandemi og avstand. En spesiell takk til min gode veileder, Marit Godeseth. Du har vist et engasjement og en interesse for studiet mitt, som jeg bare kunne håpe på. Du har delt av din kunnskap, og gitt meg inspirasjon og trygghet i arbeidet med oppgaven. Heldig var jeg som fikk deg som min veileder.

Innhold

1. INNLEDNING	7
1.1 PRESENTASJON OG BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA.....	7
1.2 STUDIENS FORMÅL.....	12
1.3 PRESENTASJON AV FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	12
2. FAGLIG OG POLITISK BAKTEPPE FOR STUDIEN.....	14
2.1 STUDIER AV FORELDRESAMARBEID	14
2.2 OFFENTLIGE UTREDNINGER OG STRATEGIER	15
2.2.1 <i>Stein, saks, papir.....</i>	15
2.2.2 <i>Manifest mot mobbing .....</i>	15
2.2.3 <i>Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen.....</i>	15
2.2.4 <i>Barns trivsel- voksnes ansvar .....</i>	16
2.2.5 <i>Tett på- tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO .....</i>	16
2.2.6 <i>Foreldreundersøkelsen 2020 .....</i>	17
2.3 RAMMEVERK FOR BARNEHAGEN	18
2.3.1 <i>Barnehageloven (2005) og rammeplanen for barnehager (2017).....</i>	18
2.3.2 <i>Arbeidsmiljøloven (2005).....</i>	18
2.3.3 <i>NOU 2012:1 Til barnas beste .....</i>	19
3. TEORETISK GRUNNLAG.....	20
3.1 FORELDRESAMARBEID MED BARNET I FOKUS.....	20
3.2 FORELDRESAMARBEID, OG BARNEHAGEN I ET MANGFOLDIG SAMFUNN.....	22
3.3 FORELDRESAMARBEID I ET PSYKOSOSIALT PERSPEKTIV	23
3.4 FAMILIEN SOM RESSURS.....	26
3.5 SYSTEMISK TENKNING OG SAMHANDLING	27
KAPITTEL 4: METODE	30

4.1 VITENSKAPELIG TILNÆRMING	30
4.1.1 FENOMENOLOGISK STUDIE	30
4.2. VALG AV METODE	31
4.2.1 DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJUET	31
4.2.2 METODISKE REFLEKSJONER OG FORSKNINGSETISKE DILEMMAER	33
4.2.3 FORFORSTÅELSE	34
4.3. UTARBEIDELSE AV INTERVJUGUIDE	35
4.3.1 UTVALG OG REKRUTTERING AV INFORMANTER	35
4.3.2 PRESENTASJON AV STUDIENS DELTAGERE	36
4.3.3 GJENNOMFØRING AV INTERVJU	36
4.3.4 INTERVJUGUIDEN	37
4.4 BEARBEIDING OG ANALYSE AV DET EMPIRISKE MATERIALET	38
4.4.1. TRANSKRIBERING AV LYDFILER	38
4.4.2. ANALYSE AV DET EMPIRISKE MATERIALET	39
4.5 KONFIDENSIALITET OG INFORMERT SAMTYKKE	42
4.5.1 KONSEKVENSER AV Å DELTA I FORSKNINGSPROSJEKTET	42
4.6 RELIABILITET OG VALIDITET VED STUDIET	43
KAPITTEL 5: PRESENTASJON OG DRØFTING AV FUNN	45
5.1 ROLLEFORSTÅELSE I FORELDRESAMARBEIDET	46
5.1.1 ANSVAR OG POSISJON	46
5.1.2 MØTEPUNKT	52
5.2 ROLLEFORSTÅELSE MED BARNET I FOKUS	54
5.3 SYSTEMISK SAMHANDLING I BARNEHAGEN	59
5.3.1 FUNN SOM VISER EKSEMPLER PÅ SYSTEMISK SAMHANDLING:	59

5.3.2 FAKTORER SOM KAN PÅVIRKE DEN SYSTEMISKE SAMHANDLINGEN	62
5.4 PANDEMIENS KLAMME HÅND	68
KAPITTEL 6: AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER.....	71
LITTERATURLISTE:	78
VEDLEGG 1: Relevante studier	
VEDLEGG 2: Intervjuguide	
VEDLEGG 3: Samtykkeskjema	
VEDLEGG 4: Godkjenning fra NSD	

---

1. Innledning

Barnehagens mandater er, og har vært i endring, i tråd med samfunnsutviklingen. Omsorg for barn har vært sentralt i barnehagens hverdagsliv hele veien, men innholdet i omsorgsbegrepet har utviklet seg siden “pionertiden” på starten av 1800-tallet. Den tyske filosofen Friedrich Fröbel (1782-1852) som var opphavsmannen til barnehagens pedagogiske tradisjon, hadde en tanke om at barnehagen skulle være en modell for *god barneoppdragelse*, oppdragelse til frihet og demokrati i samarbeid med familien (Sandgrind, 2013).

Det å løse foreldres praktiske behov er fortsatt sentralt for barnehagene og mandatene fra foreldrene er hovedsakelig muntlige, ofte uuttalte og innforstått. Mandat fra barnet selv og dets langsiktige egeninteresser, kan være mer eller mindre eksplisitt oppe til tolkning hver eneste dag. Legg til at barnehagene i et historisk perspektiv, har vært en inkluderende arena der alle barn er velkomne, uansett bakgrunn, eventuelle funksjonshemninger eller utfordringer med språket.

Denne skissen av barnehagenes idehistorie og arbeidsfelt illustrerer tre momenter: At elementer av psykososialt arbeid er en uuttalt del av barnehagehverdagen, at kompleksiteten er stor og at det kan være verdifullt å øke bevissthet og kompetanse rundt psykososialt arbeid i barnehagene.

Det psykososiale arbeidet må omfatte barnets helhetsopplevelse av tilhørighet, trygghet og trivsel. Både for at barnehagen skal oppleves som et trygt og godt sted å være, og for at barnehagen skal bidra til å forebygge psykisk uhelse i senere leveår. Samarbeidet mellom barnehage og barnets hjem - dets nærmeste tilknytninger, -er sentralt i denne helheten.

Denne studien retter søkelyset på voksen-voksen relasjonen, ved å undersøke barnehageansattes forståelse av egen rolle, og hvilke faktorer som påvirker samhandlingen med foreldre.

1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema

«Etablerte, gode relasjoner mellom foreldre og de ansatte gjør det enklere og tryggere å ta opp eventuelle bekymringer eller problemer» (Barns trivsel- voksnes ansvar, U.dir., s 22, 2018).

Denne påstanden er ukontroversiell og beskriver en nær udiskutabel barnehagefaglig erkjennelse. Og i denne selvsagtheten ligger en fare for å undervurdere viktigheten av å ha et

tydelig bilde på hva en «god relasjon» er, og hvordan gode relasjoner etableres og vedlikeholdes. Mangfoldet og kompleksiteten i spenningsfeltet mellom teori og praksis, eller ideal og realitet, kan gjøre at åpne, omtrentlige antagelser oppleves som tryggere ledesnor enn presiseringer. Kanskje er det nettopp det selvsagte og udiskutable, den innforståtte forventningen om at alle som arbeider med barn og familier skal ha solid relasjonell bevissthet og kompetanse som motiverer og trigger nysgjerrigheten?

Opplevelse av trygghet, tilhørighet og anerkjennelse er emosjonelt og eksistensielt viktig for alle mennesker, og oppstår ikke av seg selv, men primært i møte og kontakt med andre, - i en relasjon. Ansatte i barnehagen berører livene til barna de møter, deres foreldre og kolleger, på samme vis som de berører de barnehageansatte og deres liv. Foreldrene kommer til barnehagen med det kjæreste de har, med en tillit til at de ansatte gir barna omsorg, nærhet, trøst og gode opplevelser. I nordlige Natal i Sør- Afrika er hilsenen tilsvarende vårt «Hei», uttrykket «Sawa Bona». Direkte oversatt betyr det «Jeg ser deg». Er du medlem av stammen svarer du «Sikhona», og det betyr «Jeg er her». Her er rekkefølgen viktig; inntil du ser meg, eksisterer jeg ikke. Det er når du ser meg at du gir meg eksistens (Lysebo & Bratt 2017).

Det sies at «It takes a village to raise a child», og et slikt perspektiv, tilhører barnehagens ansatte og familien den samme stammen, eller landsbyen. Det at barnehageansatte og barn faktisk ser hverandre, gir en følelse av eksistens og tilhørighet begge veier, forutsetningen for trygge, varme og gode relasjoner som gir grunnlag for tillit, vekst og utvikling. Dette er kjernen i det Knud E. Løgstrup kaller den etiske fordring: Vi er flettet inn i hverandres liv og er dermed avhengige av hverandre. Vi er ansvarlige for hverandres liv og dette ansvaret blir tydeliggjort i vårt møte med Den andre. Det at vi møter hverandre med tillitt er grunnleggende (Tholin, 2013, s. 76-77).

Er bevisstheten om at slike mekanismer og etiske fordringer også gjelder i møte med barnas foreldre like selvsagt for de barnehageansatte? Rammeplan for barnehagen presiserer myndighetenes gjeldende bestilling, krav eller mandat til barnehagene. Der heter det at foreldresamarbeidet skal skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Alle ansatte i barnehagen, uavhengig av stilling, posisjon eller rolle, har medansvar for samhandling med barnets foreldre. Samhandlingen foregår ofte gjennom uformelle samtaler, i hente- eller bringesituasjoner, i foreldremøter eller i andre ulike tilstelninger (U.dir. 2017).

Heri ligger anslag til helhetstenkning og forståelse av at barnehagen, barnet og familien er en del av stammen eller landsbyen.

«Et system kan defineres som et sett komponenter, der relasjonene mellom komponentene er forskjellige fra relasjoner til komponenter utenfor systemet, og hvor det hele tiden foregår gjensidige, sirkulære tilbakemeldinger, eller feedback mellom medlemmene i systemet» (Frøyland, 2017, s. 21)

Gjensidig likeverd og praksis fra systemiske tilnærminger er likevel ikke veldig framtreddende i rammeplanens mandat og relasjonsbeskrivelser. Men hvor fremtreddende er den mellommenneskelige og relasjonelle tyngden i rammeplanens mandat- og prosessbeskrivelser? Det tydeliggjøres at samhandling skal foregå på individ- og gruppenivå. Beskrivelsen av barnehagens mål og ansvar, herunder opplevelse av trygghet og tillit, gjelder primært barna. Satt på spissen er tillit og trygghet i foreldresamarbeidet et verktøy, -eller et instrument å spille på for å fremme barnets utvikling, -ikke et mål i seg selv.¹

Psykososialt arbeid innebærer en vedvarende opprettholdelse av nysgjerrighet, samtale, samhandling og samarbeid hvor barnet og viktige andre har mulighet for å speile seg i tilbakemeldinger og utfordringer som gir anerkjennelse, håp, mestring, overskudd og positive forventninger (VID vitenskapelige høgskole, u.å). Det lar seg vanskelig gjøre å definere psykososialt arbeid som et avgrenset og tidsbegrenset prosjekt eller tema-arbeid. Det miljøet vi er en del av, vil preges av de menneskene vi er sammen med, og det er dette som er det psykososiale miljøet. I barnehagen, hvor det først og fremst er barna som skal utvikle seg, trives og oppleve å ha det godt, er likevel de voksnes rolle i, og bidrag til det psykososiale miljøet sentralt. Kommunikasjon og samhandling mellom de voksne, både i personalgruppa og med foreldre, har stor betydning for det psykososiale miljøet i barnehagen. Et inkluderende miljø med trygge voksne, bidrar til varme i miljøet rundt (U.dir. 2018).

---

¹ Ordet *foreldresamarbeid* er nevnt en gang, på side 54 i Regjeringens Prop. 100 L (2020 –2021) om *Endringer velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*: «Når det gjelder foreldresamarbeidet, viser departementene til at flere av sektorlovene har regler om dette. Dersom oppfølgingen av barnet skal bli vellykket, vil det i mange tilfeller være viktig at foreldrene får nødvendig informasjon fra de aktuelle velferdstjenestene.» Ambisjonen om helhetlig koordinering av velferdstjenestene er god, men systemisk tilnærming til samarbeidet med foreldre og familie er imidlertid lite framtreddende.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20202021/id2838338/?ch=1>

“Barns trivsel- voksnes ansvar”, en veileder om forebyggende arbeid mot mobbing, legger imidlertid større vekt på samspill mellom voksne, og at relasjonene mellom ansatte og foreldre i barnehagen har stor betydning for det psykososiale miljøet i barnehagen (U.dir. 2018). Det gis også praktisk veiledning og eksempler på hva en god relasjon er, og hvordan den vedlikeholdes over tid. Veiledende eksempler er gjerne generaliserte og uten kontekstuelle detaljer som fyller hverdagsmøter mellom mennesker. Jeg vil derfor dele noen personlige erfaringer som har hatt betydning for valg av tema og er en del av begrunnelsen for valg av forskningsspørsmål. Den kommende uthevede tittel, er et sitat hentet fra en slik personlig opplevelse som mor.

“Så heldig han er som har deg som mamma.”

Denne anerkjennelsen fra min sønns lærer på mellomtrinnet, var både overraskende og betryggende. Jeg fikk kjenne at måten jeg ble møtt på, gjorde noe med meg som mor. Replikken bidro til at jeg fikk en nærere og åpnere relasjon til kontaktlæreren og skolen: Foreldreansvar, stolthet og følelser ble vekket da læreren, som nylig hadde tatt over klassen, tok kontakt per telefon. Hun ba oss inn til en samtale om min sønn’ s uro og vandring i klassearealet. I dette første møtet, som hadde uttalt problemfokus, tok hun meg i hånda med begge hender og ga tydelig uttrykk både med blikkontakt, ord og kroppsspråk, at hun var glad for at jeg kom. Hun sa ikke mye om sine tanker om, og bekymringer for min sønn i møtet. Men hun sa nok til at jeg følte at hun både hadde omsorg og godhet for min sønn, og at hun ikke minst så meg, som mamma. Sannsynligvis var det ikke vanskelig for henne å se at jeg var spent på hva som skulle komme. Da hun i løpet av samtalen responderte på mine tanker og vurderinger med å si «så heldig han er som har deg som mamma», kjentes kjentes fint. Anerkjennelsen senket skuldrene og “guarden”. Samtalen ble ikke så vanskelig, da jeg opplevde at hun ville sønnen min, -og meg, -godt, og at vi sammen skulle finne veien videre i fellesskap.

Som mor har jeg erfart at dialogen med ansatte i skolen har betydning for hvor åpen, ærlig og samarbeidsvillig jeg har maktet og ønsket å være. Dette møtet med en lærer som så meg som mamma i en sårbar situasjon, ble viktig for meg som mor der og da, i ettertid også som fagperson. Hennes måte å møte meg på var profesjonell, preget av varm trygghet og tilstedeværelse. Erfaringen forteller meg hvor viktig det er at pedagogiske omsorgspersoner «ser» omsorgsgiverne rundt barnet. Og at profesjonelle omsorgsgivere som er bevisste sin rolle og posisjon i møtet med foresatte kan fremme, - eller hemme, -forutsetningene for å styrke barnets psykososiale helse og utvikling i samarbeid med barnets foreldre og familie.

Gjennom barnet ditt blir vi kjent

Erfaring fra etablering og drift av privat barnehage siden 2004 har vist meg at relasjonen til de voksne vi samhandler med, både innad i personalgruppen og med foreldre, er avgjørende for arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Dette har også noe å si for om ansatte opplevelser mestring og å være betydningsfulle i jobben sin. Gjennom samarbeid om omsorg for barna får de voksne anledning til å bli kjent med hverandre. Dette gjelder alle posisjoner eller stillinger, men det er ikke gitt at relasjonen blir like innholdsrikt, nær og personlig for alle.

I et utviklingsprosjekt i egen barnehage i 2016 ble relasjoner mellom barnehageansatte og foreldre kartlagt med tanke på å øke bevisstheten om og nysgjerrigheten på relasjonen mellom ansatte og foreldre. Alle bærer sin egen «ryggsekk» med personlig kompetanse og erfaringer, og relasjoner kan kartlegges ut fra hvor villige ansatte og foreldre er til å dele av innholdet i egen sekk. Utviklingsarbeidet ga gode erfaringer, og arbeidsformen er blitt en del av det løpende relasjonsarbeidet i barnehagen. Prosjektet var et produkt av mine innledende studier av «psykososialt arbeid med barn og unge», og er ikke evaluert vitenskapelig.

På reisen mot masterstudiet har jeg tatt en «omvei» og utdanning som familieterapeut. Systemisk tenkning er sentral innen familieterapi og den systemiske kunnskapen oppleves intuitivt som anvendelig i møte med familiene vi tar imot i barnehagen. Det ikke-normative møtet, og å se på familien som et system, -at barnet og foreldrene er en del av noe større enn seg selv, og at ansatte i barnehagen i samarbeid med hjemmet også tilhører systemet, -kan være til hjelp i dialogen og relasjonen mellom barnehagen og hjemmet. Motivasjonen for valg av tema i studien, er altså nysgjerrighet på hvilke faktorer som i praksis påvirker samhandlingen mellom ansatte og foreldre i barnehagen: Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i samarbeidet? Hvilke ringvirkninger tenker de at foreldrerelasjonen og –samarbeidet har, -for barna og dem selv? Hvilken betydning har relasjonsbevissthet for opplevelsen av at du, jeg og barnet ditt spiller på samme lag? Hva trekkes fram som eksempel på «godt» samarbeid, og hva skal til for at skal kunne gå inn i disse møtene med åpenhet og nysgjerrighet? Disse spørsmålene er store og omfattende, og må avgrenses.

1.2 Studiens formål

Formålet med studieprosjektet er å få økt kunnskap om hvordan ansatte opplever betydningen av egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid. Er det forskjell på rolleforståelse og bevissthet rundt samarbeidet med foreldrene, ut fra den ansattes erfaring, kunnskap og kompetanse. Studien skal gi innsikt i de ansattes tanker og bevissthet, hva som faktisk foregår i fortellerens hverdagspraksis. Hvilke faktorer påvirker samhandlingen med foreldrene? Studien skal i tillegg gi innsikt i de ansattes tanker og bevissthet omkring egen praksis, og dens betydning for det psykososiale arbeidet for enkeltbarnet og barnehagemiljøet.

1.3 Presentasjon av forskningsspørsmål

Praksisnære erfaringer fra barnehagearbeid gir rikelig grunnlag for nysgjerrighet og et bredt spekter praktiske og teoretiske problemstillinger. Denne oppgaven er avgrenset til et forskningsspørsmål som går inn i den praktiske utøvelsen av samarbeid og relasjonsutvikling. Ut ifra en overbevisning om at det er viktig og vanskelig nok å gå inn i konkrete hendelser, menneskers opplevelser, tanker om og engasjement for samarbeidsrelasjoner, er studiens forskningsspørsmål:

Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?

Et slikt forskningsspørsmål kan undersøkes ved hjelp av mange ulike forskningsmetoder. Med utgangspunkt i systemisk nysgjerrighet og kompetanse, og et ønske om en grundigere forståelse, var det nærliggende å intervju barnehageansatte om deres erfaringer med relasjons- og tillitsbygging med foreldre. Informantene i studien er ansatte i barnehage, og det er både assistenter, fagarbeidere og pedagoger som intervjues, 6 stykker til sammen. Aldersspennet hos barna de jobber med er fra 1- 6 år, fire jobber primært med den eldste gruppen fra 3- 6 år, og to jobber med de minste. Informantene arbeider både i kommunale barnehager og private. Det er ulik størrelse på barnehagene. De har erfaring fra arbeid i barnehage på i alt fra 4 år opp til 20 år. Noen har jobbet lenge på samme enhet, noen har byttet arbeidsplass med jevne mellomrom.

Den teoretiske redegjørelsen om foreldresamarbeid, rolleforståelse, psykososialt arbeid, systemisk samhandling og kommunikasjon, vil derfor være ut fra et ansatte- perspektiv. Studiet vil være verken bekrefte eller avkrefte en spesifikk teori eller påstand, men søke å oppnå ny forståelse for hvordan ansatte opplever seg selv i sitt arbeid, og dens betydning for seg selv, barnet og foreldre.

Forståelse av begrepet, og hva som ligger i en “rolle”, kan variere fra person til person, blant annet ut fra erfaring, kompetanse og stilling man har. Rolleforståelsen er dynamisk, utøvelsen av den er ulik, og gjennom utøvelsen vil informantene ha ulik opplevelse og forståelse av egen rolle i samspill og samarbeid. I og med at det intervjues både pedagoger og assistenter, vil det muligens vise seg noen forskjeller i denne rollen. I studien avgrenses rolleforståelsen til samarbeid med foreldre og kolleger.

Foreldresamarbeidet er samhandlingen som foregår mellom barnehagen og barnets foreldre, omkring barnet. I dette inngår foreldres tilgang til informasjon om virksomheten generelt og om eget barns hverdagsliv i barnehagen. Det kan være i form av daglig kontakt, foreldresamtaler, foreldremøter og møter i samarbeidsutvalg (Kvistad & Søbstad, 2005). Informasjonsutveksling foregår også skriftlig via digitale plattformer, med i dette studiet er det de fysiske hverdagsmøtene og den direkte mellommenneskelige kommunikasjonen som undersøkes. Begrensningen ligger også i å undersøke fenomenet fra den ansattes ståsted, og ikke fra foreldrenes.

2. Faglig og politisk bakteppe for studien

Her gis en kortfattet gjennomgang av studiens kontekst innen vitenskap og forvaltning.

2.1 Studier av foreldresamarbeid

Søk etter tidligere forskning, både innen og utenlands, som tar for seg foreldresamarbeid i barnehagen som sådan, viser at samhandling med foreldre, sjelden er hovedtema. Studiene som inneholdt temaord som rolleforståelse eller systemisk samhandling i barnehage, rettet søkelyset mot barnet, på barnets livsområder, eller mot barns liv i familien eller i barnehagen. ²

Oppsummering av forskning gjort på foreldresamarbeid i barnehagen tilbake til 70- og 80-tallet konkluderte med at teoridanningen var svak og at det manglet analyse av det pågående arbeidet (Haug 1993, s. 130). Haug refererer også til forskning på hente- og bringesituasjoner, hvor funnene viser beskjeden og tilfeldig informasjonsutveksling, at kommunikasjonen oftest dreier seg om praktisk informasjon, og at møtene var korte. Hente- og bringesituasjonene ble allikevel fremhevet som samarbeidssituasjoner. I annen utgave av boken ti år senere, hevder han at utviklingsarbeidet innenfor foreldresamarbeid har stått nokså stille siden da. I dagens lovverk understrekes viktigheten av et godt samarbeid mellom barnehage og hjem, uten at det utdypes hva det skal samarbeides om og hvordan dette skal utføres. Det er likevel grunn til å håpe og tro at både økt vektlegging av foreldresamarbeidet og lovfestet rett til tilbud om barnehageplass, gjør at samarbeidet mellom foreldre og barnehager er blitt tettere i løpet av de siste to tiår.

---

² For spesielt interesserte presenteres funnene av, og hovedtrekkene i senere studier av foreldresamarbeid i barnehagene i vedlegg 1

2.2 Offentlige utredninger og strategier

Her presenteres et utvalg offentlige dokument og utredninger som bakgrunn og kontekst for oppgavens tema og forskningsspørsmål.

2.2.1 Stein, saks, papir

Trondheim Kommune lanserte i 2018, en strategiplan for forebyggende arbeid mot mobbing og krenkelser blant barn og ungdom i kommunen. Tanken er at et sterkere fellesskap rundt barnet eller ungdommen bidrar til færre krenkelser og mobbesituasjoner. Strategien bygger på en antagelse om at flere og flere barn mangler tilhørighet, blant annet fordi samarbeidet mellom foreldre og andre viktige voksenpersoner i barnas nærmiljø ikke er godt nok. I barnehagen pekes det særlig på at foreldrene må bli en tettere samarbeidspart for å legge til rette lek og vennskap, hjemme og i barnehagen. Strategiplanen sier derfor at kommunen alltid skal samarbeide godt med foreldre, slik at forståelsen av problemer og løsninger er noe som skapes i fellesskap (Trondheim Kommune, 2018).

2.2.2 Manifest mot mobbing

I 2003 ble «*Manifest mot mobbing*» underskrevet av Barne og familiedepartementet. Departementet tok til orde for at barnehagen skulle slutte seg til manifestet, og dette førte til økt forskning på området, og mobbebegrepet ble knyttet opp mot barns rettigheter og medvirkning. De nye paragrafene § 42-44, Kap. VIII Psykososialt barnehagemiljø, i Barnehageloven (2021) som omhandler aktivitetsplikt og krav om å lage en handlingsplan for å forebygge mobbing og krenkelser i barnehagen, krever at barnehagene setter seg inn i og arbeider helhetlig med ulike psykososiale faktorer.

2.2.3 Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen

En rapport utarbeidet av Universitetet i Stavanger; «*Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen*» (Lund, m fl., 2015) peker på tre områder for å motvirke mobbing i barnehagen:

- Vennskapets og lekens betydning
- Voksnes handlinger
- Voksnes holdninger

Rapporten finner at arbeid med lek og vennskap er viktigst for å unngå mobbing blant barna. De som ikke har venner, risikerer å bli mobbet. Studien viser at barn frem til to-tre års alder

har mer flyktige vennskap, mens fra treårsalderen blir vennskapene mindre åpne og mer preget av strategiske valg og forhandlinger. Da er det særlig viktig i overgangen fra småbarnsavdeling til storbarns-avdeling at voksne er delaktige og til stede for å hjelpe barna i de sosiale prosessene. Lund påpeker at samarbeid mellom ansatte og foreldre er avgjørende for hvordan barns lekekompetanse utvikles. Dette begrunnes i at lekens betydning for vennskap og trivsel er viktig, og bør dermed være et sentralt tema i samarbeidet, og tilrettelegging for lek og vennskap er et felles ansvar.

2.2.4 Barns trivsel- voksnes ansvar

«*Barns trivsel- voksnes ansvar*», er en veileder som handler om arbeidet med å skape et godt psykososialt miljø hvor barna kan utvikle seg i trygge omgivelser, med aktiviteter og innhold som gir utfordringer tilpasset enkeltbarnet. Sentralt i veilederen er omtalen av hvordan de voksne støtter barna når de deltar i hverdagsaktiviteter, relasjoner med hverandre, inngår i samspill, leker og vennsbygging. Veiledere gir forslag og råd, og viser konkrete eksempler på hvordan man kan arbeide godt i samarbeid med foreldre for å styrke barnets psykososiale utvikling, og beskriver viktigheten av barnehageeiers og leders rolle i dette arbeidet (U.dir. 2018).

«En barnehage som arbeider for et godt psykososialt miljø, arbeider samtidig forebyggende mot diskriminering og mobbing» (U.dir., 2018, s. 4).

2.2.5 Tett på- tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Innledningsvis i stortingsmeldingen står det:

«Alle barn fortjener en god start. Barn og unge skal oppleve å lære, leke, utvikle seg og mestre. Trygge rammer er viktig. Trygge barn som trives, lærer bedre» (Meld. St. 6 (2019–2020), s. 10).

I kapittel 1.2 står det at ikke alle barn og elever i den norske barnehage og skole får den hjelpen de trenger, at de får hjelp for sent og møtes med for lave forventninger. Mange har en hverdag der de ikke blir sett og forstått, der de utvikler seg og lærer mindre enn de kunne gjort med et bedre tilrettelagt tilbud. Disse barna kan oppleve at de ikke har det godt og trygt i barnehagen eller i skolen, og at de ikke er en verdifull del av fellesskapet. Alle barn fortjener en god start. Barn og unge skal oppleve å lære, leke, utvikle seg og mestre. Trygge rammer er viktig. Trygge barn som trives, lærer bedre. Kapittel 6 i meldingen har overskriften «Laget rundt barna og

---

elevene». Barnehagen og skolen er viktige arenaer for å forebygge, oppdage og følge opp ulike utfordringer som barn og elever møter i hverdagen.

«Et godt lokalt støttesystem rundt barna og lærerne er viktig for å få til et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud. Ofte er det nødvendig med ulik fagkompetanse for å kunne gi et godt og helhetlig tilbud. Regjeringen er opptatt av å styrke det tverrfaglige samarbeidet i og rundt barnehager og skoler.» Meld. St. 6: (2019-2020), s. 78).

Godt tverrfaglig samarbeid handler om at ulike fagmiljøer arbeider sammen og ser tilbudene til barn og unge i sammenheng. Barnehagen, med den unike kjennskapet til familien som helhet, og har kompetanse på enkeltbarnet i barnehagen som system, blir en viktig aktør i det tverrfaglige samarbeidet. Hvis ansatte har lagt grunnlaget for et tett og godt foreldresamarbeid, er forutsetningene bedre for at barnet skal få den best mulige hjelp og oppfølging. Mange barnehager kan oppleve utfordringer rundt samarbeid mellom ulike etater, og det er ofte lange ventelister og sakslister hos for eksempel barnevernstjenesten. I en ventetid eller et manglende samarbeid, kan viktig og nødvendig informasjon ikke komme frem til dem som trenger den, og føre til at barn ikke får den hjelpen de har behov for i tide, eller ikke i det hele tatt. Da vil det være en beskyttelsesfaktor at ansatte i barnehagen støtter opp om barnet og familien underveis, og legger til rette for så godt tilbud som mulig. Det krever at barnehagen snakker godt med foreldre, og har en åpen og adekvat kommunikasjon.

2.2.6 Foreldreundersøkelsen 2020

Analyse av foreldreundersøkelsen i barnehager 2020 (U.dir. 2021), viser at foreldre i stor grad er fornøyde med barnehagetilbudet de har. Å invitere foreldre til å delta i en slik foreldreundersøkelse med jevne mellomrom, kan vise seg å være en god indikator på om den innsats og engasjement man legger i å skape gode psykososiale forhold for barnet deres lykkes. Resultatet viser også at foreldre er spesielt fornøyde med barnets trivsel og trygghet på personalet. Over 97 prosent av foreldrene oppgir at deres barn trives og er trygg på personalet i barnehagen. 95 prosent opplever at de ansatte er engasjerte i barnet og tar hensyn til barnets behov. Foreldre er i stor grad fornøyde med hvordan personalet møter dem ved levering og henting. 9 av 10 oppgir at de er ganske eller svært fornøyde med levering, og 81 prosent oppgir at de er fornøyde med hentesituasjonen. Leverings- og hentesituasjonen er en viktig arena for den uformelle kontakten mellom foreldre og barnehagen. Analysen av undersøkelsen viser at det var dette området foreldrene så på som mest skadelidende under

pandemien. Det ser likevel ikke ut til at en endret situasjon knyttet til korona, har gitt utslag på de nasjonale tallene (U.dir. 2021).

2.3 Rammeverk for barnehagen

De lovverk og rammer som er valgt ut som relevant for oppgaven er presentert i dette delkapittelet. Det er de rammeverk som barnehagen og barnehageeier skal forholde seg til i arbeidet med å kvalitetssikre og sørge for at barnehagen tilfredsstiller de krav og forventninger som ligger til grunn, for barn, foreldre og ansatte.

2.3.1 Barnehageloven (2005) og rammeplanen for barnehager (2017)

Barnehagene er pålagt å følge barnehageloven (2005) og rammeplanen for barnehager (2017), som er de styrende dokument. Barnehageloven og rammeplanen er grunnleggende og retningsgivende for den daglige driften av barnehager. De er forpliktende for barnehagens pedagogiske tilrettelegging for barns hverdag i barnehagen. Barnehageloven har som formål, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med hjemmet. Loven har de siste årene gjennomgått flere endringer, deriblant et nytt kapittel som omhandler psykososialt barnehagemiljø, som trådte i kraft 1.1.2021. Kap. VIII Psykososialt barnehagemiljø, lovfester i §42 Nulltoleranse og forebyggende arbeid, §43 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt barnehagemiljø (aktivitetsplikt) og §44 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som jobber i barnehagen, krenker et barn (Barnehageloven, 2005).

2.3.2 Arbeidsmiljøloven (2005)

Arbeidsmiljøloven har som formål å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon, som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger ... (Arbeidsmiljøloven, 2005, § 1-1 a). Loven skal også bidra til et inkluderende arbeidsliv (Arbeidsmiljøloven, 2005, § 1-1 e). I § 4-3, om krav til det psykososiale arbeidsmiljøet, står det blant annet at arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers integritet og verdighet ivaretas, det skal gis mulighet til kommunikasjon og kontakt med kolleger, og at arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold,

---

trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre (Arbeidsmiljøloven, 2005, § 4-3).

2.3.3 NOU 2012:1 Til barnas beste

Til barnas beste – Ny lovgivning for barnehagene er en grundig rapport fra et utvalg som undersøkte barnehageloven med forskrifter, og om disse styringsverktøyene var godt nok tilpasset dagens og framtidens barnehagesektor. Rapporten viser til at barnehagesektoren har gjennomgått omfattende endringer, både når det gjelder struktur og omfang i løpet av kort tid. Undersøkelser har avdekket store variasjoner både i tilbudet til barna og familier, men også i kommunens tilrettelegging for høy og likeverdig kvalitet. Utvalget anbefalte at barnas rettigheter skulle styrkes i fremtidig barnehagelov. På bakgrunn av dette ble en lovfestet rett til et godt fysisk og psykososialt miljø i barnehagen vedtatt i 2020. Endringene i barnehageloven trådte i kraft nå i 2021, som beskrevet over i kap. 2.3.1. Utvalget så også på samarbeidet med mellom barnehagen og foreldre, og deres vurdering var at den daglige kontakten og dialogen mellom foreldre og barnehagens personale er den aller viktigste formen for samarbeid (NOU 2012:1, s. 10).

3. Teoretisk grunnlag

I dette kapittelet presenteres utvalgt teori som kan belyse forskningsspørsmålet. Teori kan være, -eller ha som mål og hensikt å tilby, -en altomfattende begreps- og forståelsesramme. I møtet med mitt forskningsspørsmål og mine informanter har jeg valgt en mer nøktern tilnærming: Det teoretiske grunnlaget for arbeidet er ikke en fullverdig oversikt over alle tenkelige teoretiske perspektiver. Her presenteres heller et pragmatisk utvalg av tankemodeller og begreper som hjelpemiddel til å analysere og forstå.

Intervjuguiden er utarbeidet på bakgrunn av dette teoriutvalget, samt egen erfaringsbasert kunnskap fra arbeid i barnehage (vedlegg 2).

3.1 Foreldresamarbeid med barnet i fokus.

Barnehagen skal ivareta små mennesker, gi dem gode år, og arbeide for gode dager i et godt og trygt psykososialt miljø i barnehagen. At foreldrene skal oppleve barnehagen som en varm, trygg og god plass for barna deres, er en av grunnsteinene i barnehagens arbeid. Hvis foreldrene snakker positivt om barnehagen og de voksne som jobber der, blir det betydningsfullt i hente- og bringesituasjoner, i uformelle og formelle samtaler, og påvirker igjen barnas opplevelse av barnehagehverdagen. Gjennom å styrke foreldresamarbeidet, har barnehagen som mål å kunne bedre barnas psykososiale utvikling og barnehagens psykososiale miljø (U.dir. 2018).

Den enkelte ansattes evne til å mentalisere, være nysgjerrig og interessert, vil virke inn på forståelsen for hvilke bakenforliggende faktorer som påvirker en families valg, uttrykk, væremåte og atferd. *Mentalisering* er evnen til å se andre med et «innenfra»- blikk, bevissthet på eget «indre» liv, oppmerksomt nærvær (mindfulness), og evne til å se seg selv utenfra (Kvelling, 2010, s. 48). Det kan dermed påvirke hvordan vi henvender oss og forholder oss til familien i helhet.

Foreldresamarbeid foregår i en kontekst, og gode foreldresamtaler krever et godt systemarbeid. Hvordan foreldre involveres og hvilke holdninger som enheten har til foreldresamarbeid generelt, er avgjørende for hvordan foreldre opplever at enheten ivaretar dem og deres barn. Er grunnlaget for foreldresamarbeid med fokus på barnets utvikling og behov godt nok? Er kunnskapen om temaet, holdninger til det å ta ansvar for barnets ulike vansker og involvere seg i barnets hjemmearena, rutiner for foreldresamarbeid og

---

kommunikasjons- og relasjonskompetansen hos de profesjonelle godt nok? (Drugli & Onsjøien, 2010).

«Når foreldre blir bedt om å vurdere sitt samarbeid med en profesjonell enhet som for eksempel barnehage, skole eller helsestasjon, har de fokus på sin relasjon til enkeltpersoner ved disse enhetene» (Drugli & Onsjøien, 2010, s. 13).

Samtidig som det personlige møtet er sentralt for foreldrene er det å sikre gode og fruktbare samtaler med foreldre er et systemansvar. Et ansvar som ikke kun bør være avhengig av personlig og faglig kompetanse hos enkeltpersoner.

Det er et overordnet ansvar at foreldresamarbeidet fungerer på best mulig måte ved alle enheter som jobber med barn.

Samtaler med foreldre kan sjelden ses på som et isolert fenomen, men som en av metodene som tas i bruk for å fremme foreldresamarbeid (Drugli & Onsjøien, 2010). Jo bedre foreldresamarbeidet fungerer, jo bedre partene har blitt kjent med hverandre, jo større grad av tillit er blitt etablert. Desto mindre vanskelig vil en utfordrende samtale være når det blir behov for det. Der en har lyktes med å etablere gode rutiner for samarbeid og arbeider bevisst med å foredle disse overfor hver enkelt forelder, pleier foreldre og fagfolk å komme med uttalelser som: Vi kan snakke om alt, det er ingen ting det er farlig å snakke om, vi vet hvor vi har hverandre, vi har ikke lengere vanskelige samtaler osv. (Drugli & Onsjøien, 2010, s.11).

«Gjensidighet er en nødvendig faktor for at det skal utvikle seg et nært og positivt foreldresamarbeid. Gjensidighet innebærer likeverd mellom den profesjonelle og foreldre» (Drugli & Onsjøien, 2010, s. 21).

Drugli & Onsjøien belyser viktigheten av å etablere tidlig positiv kontakt med foreldre. I mange tilfeller, er en positiv relasjon beste måten å forebygge at det blir motstand og vanskelig å samarbeide. Greier man å etablere et godt samarbeid rundt såkalte ufarlige tema, er sjansen større for at det en trodde skulle bli vanskelig å snakke om, kan tas tak i uten at det skaper konflikt eller motstand. Gode og proaktive rutiner, som jobbes bevisst og systematisk med, er med på å legge til rette for en god samarbeidsrelasjon. Når ansatte tar initiativ til kontakt på en engasjert og interessert måte, vil det føre til at også foreldre som

kan oppleves distanserte eller uengasjerte, kan «mykne» opp og få økt interesse for barnets liv i barnehagen.

Både den ansatte og barnets foreldre har kunnskap om barnet som den andre parten ikke har, og for å utfylle hverandres helhetlige kunnskap, som igjen vil komme barnet til gode, er det nødvendig at begge parter bidrar i dette samarbeidet (Drugli & Onsøien, 2010). Med en bevisst holdning og arbeid fra den ansattes side, for å skape en god relasjon og tone, har man bygd en tillit som vil være nyttig også i utfordrende samtaler.

Tidsmangel og mangel på overskudd hos begge parter kan komme i veien. Barnehagens ledelse kan forberede personalet på forhånd av travle perioder ved hjelp av orientering og veiledning, slik at stressende arbeidssituasjoner oppleves håndterbart (Gotvassli, 2004, s. 214). Det kan i tillegg ligge private anliggende i veien, og partene kan bli unnvikende og virke lite engasjert i samhandlingen. Da kan et godt samarbeid i personalet være en ressurs for den enkelte ansatte, da er man flere om å se og ivareta foreldre og barn. Samtidig ivaretar man hverandre i kollegiet, og man opplever å bli sett og anerkjent (Drugli & Onsøien, 2010).

3.2 Foreldresamarbeid, og barnehagen i et mangfoldig samfunn

I foreldrestøttende arbeid hvor man møter foreldre med en *ressursorientering*, er grunnholdningen er at foreldrene er de viktigste ressurser for sitt barn (Gjervan, et.al., 2012 som referert i Glaser, 2018, s. 38). Barnehagens ledelse et ansvar for å innarbeide gode rutiner, også for tverretattlig samarbeid. Hvilke kriterier som ligger til grunn for hva som er *til barnets beste* er diskutabelt, og vi må velge å møte ulike synspunkter med åpenhet og nysgjerrighet, og ikke låse oss fast i ett tenkesett (Glaser, 2018, s. 39).

Barnehagens samfunnsmandat har langsomt beveget seg fra å være et anliggende for noen få, til å være av allmenn interesse for mange av samfunnets borgere. Lovverk, forskrifter, forventninger og forpliktelser er blitt tydelige og klare. Barnehagen skal jobbe for god kvalitet, alle skal ha like muligheter for læring, bidra for utjevning av forskjeller, og gi barna best mulig forutsetninger for videre utdanningsforløp. Dagens foreldre møter ofte barnehagepersonalet med spørsmål som er knyttet til sine egne tanker og handlinger for å påvirke barnets utvikling. Her kan personalet dele av egen erfaring og kunnskap, samtidig som de støtter seg på foreldre så godt de kan. Ofte er det en diskusjonspartner foreldrene trenger, og barnehageansatte kan være viktige støttespillere gjennom måten den ansatte

---

speiler og anerkjenner foreldrene på. De ansattes møte med foreldre innebærer å gi bekræftelse på den betydningen de har for barnet og gjerne forsterke positive samspillsmønstre eller positive trekk ved barnet. For foreldre vil det å føle seg betydningsfull, gi mening til det arbeidet de gjør, og faktisk være helsebringende. Det vil også gi nye krefter til å klare nye utfordringer (Antonovsky, 1988, som referert i Glaser, 2018, s. 73).

Dagens foreldre er bevisste, og har store forventninger til tjenestetilbudet de kjøper for sine barn. En stor del av foreldrene er høyt utdannet, og møter barnehagepersonalet med andre krav og forventninger enn tidligere. Samtidig er det et større mangfold i samfunnet, og barnehagen skal komme mange ulike foreldregrupper i møte. Da vil det være viktig at barnehagen samles rundt noen felles verdsett på hvordan vi skal møte familien (Glaser, 2018).

3.3 Foreldresamarbeid i et psykososialt perspektiv

God dialog, god relasjon og trygghetsfølelse er elementer i den gode kommunikasjonen med barnas foreldre, som igjen har stor innvirkning på tillitsforholdet mellom barnehagen og hjemmet. For å fange opp sårbarheter og utfordringer hos barn, er det av vesentlig betydning at alle ansatte som jobber tett på barnet og familien, er bevisst sitt ansvar for å ivareta barns integritet og behov. Gjennom refleksjon og praksis kan den ansatte utvikle sin trygghet og kompetanse, og som trygg barnehageansatt kan man tåle at det kan oppstå utfordrende samhandlinger. Som profesjonsutøvende ansatt skal man ivareta og håndtere informasjon som foreldre gir oss, vi skal kunne fange opp kroppsspråk og nonverbale signaler, både fra barna, foreldre og våre medarbeidere. Man skal også ivareta opplysninger og informasjonen på en klok og adekvat måte, i tråd med taushetsplikt og opplysningsplikt (jf. Barnehageloven 2021). Den ansatte kommer tett på familien, og har ansvar for at de daglige møtene er gode, at formidling av daglig informasjon er tydelig, og at både barn og foreldre opplever seg sett og hørt.

Barnehager har ansvar for utsatte barn, som lever i en familie med flere risikofaktorer rundt seg. En ansatt i barnehagen som har god kommunikasjon og et godt tillitsforhold til foreldre og barn, kan være en vedvarende beskyttelsesfaktor for både barnet og dets foreldre. Eksempler på slike *risikofaktorer* kan være psykisk sykdom i familien, kronisk sykdom, minoritetsfamilier, flyktninger, økonomi eller andre.

«Risikofaktorer er en fellesbetegnelse på forhold som øker faren for at personer utvikler vansker» (Kvello, 2010, s. 162).

Hos alle familier, og hos alle barn, er utviklingen dynamisk og de aller fleste møter utfordringer og faser i livet som kan være belastende å stå i. Små og store risikofaktorer kan oppstå, og det å få et søsken, oppleve at besteforeldre går bort, syke foreldre, eller samlivsbrudd, kan være eksempler på det. I barnehagen møter de ansatte familien hver dag, og har gode forutsetninger for å observere foreldre og barn i samspill. Når ansatte har kompetanse og kunnskap om tilknytning og ulike atferds uttrykk, vil det påvirke muligheten til å tilby veiledning, samtale, og oppfølging av samspill og utvikling hos barnet. Ved å ha gode rutiner i barnehagen, får man anledning til å få viktig informasjon om barnet. Ansatte som fanger opp signaler på at barnets psykososiale forhold i hjemmet, eller at tilknytningen til omsorgspersonene er urovekkende, får anledning til å tydeliggjøre forventinger og dele tanker om hvordan barnet oppfattes i barnehagen.

I dette studiet undersøkes det ikke om ansatte har kjennskap til ulike *tilknytningsstiler*, og teorien som legges til grunn for drøfting av funn vil ikke omfatte tilknytningsteorien.

«Tilknytningsstil viser både til en tilstand av å være tilknyttet og til kvaliteten ved individets tilknytning», (Kvello, 2010, s. 88).

Jeg velger allikevel å nevne at kjennskap til tilknytningsteori blant pedagoger kan være en faktor som påvirker pedagogers samhandling og veiledning med og av foreldre.

«Kvaliteten i forholdet som den profesjonelle etablerer til foreldre og barn, er den avgjørende faktor, ikke det verktøyet eller den modellen vi anvender» (Killén, 2012, s. 120).

I dette studiet intervjues ulike ansatte i barnehagen, og barnehagemiljø og ansattes opplevelser og behov er forskjellige. Dermed vil kontakten som etableres til foreldrene være av ulik karakter. Men felles for dem er at informantene ønsker, og forteller at de stort sett lykkes med, å skape en atmosfære som er preget av positiv og imøtekommende personlig interesse.

Hvis målet er at foreldre skal utvikle sensitivitet ovenfor barnas behov, og empati og evne til å respondere, er det en forutsetning at den profesjonelle viser de samme kvaliteter overfor foreldrene. Dette avhenger av den enkeltes ansatte's evne til empati og mentalisering, både for foreldre og barn, og hvordan dette kommer til uttrykk i møte med dem (Killén, 2012, s. 121).

Evnen til empati er avhengig av den ansattes mentaliseringsevne. Styrking av mentaliseringsevnen bør være en del av en livslang utviklingsprosess.

En profesjonell barnehageansatt må være til stede, åpen for, registrere og leve seg inn i det foreldre opplever og er opptatt av, og kunne gjenkjenne tilsvarende følelser i seg selv (Killén, 2012). Det handler om å respondere så sensitivt som mulig. Å respektere foreldenes rett til å være uenig, og samtidig være i stand til å møte dem der de befinner seg følelsesmessig, krever at den profesjonelle arbeider med å styrke mentaliseringsevnen (Killén, 2012, s. 121-124). Det kan være ved å arbeide med å få frem nyanserte oppfatninger av egne og andres tanker og emosjoner, innholdet i dem, hvordan de kommuniseres, og hva som er hensiktsmessige måter å møte dem på. Slik kan man jobbe frem empati for andre (Kvelling, 2010, s. 136).

Denne evnen til mentalisering kan være preget av hvordan man er blitt møtt i nære relasjoner tidligere i livet også. Den «tause kunnskapen» og de erfaringer man har med seg i egen «ryggsekk», er medvirkende faktorer. Refleksjon og bevisstgjøring av egen «ryggsekk», kan utvide forståelsen for sitt eget arbeid.

«Taus kunnskap går ut på at vi ofte tenker, vurderer, og handler på grunnlag av kunnskap som enten ikke er uttrykt, eller ikke kan uttrykkes verbalt; kunnskap i handling» (Polany 1958, 1966, 1969, som referert i Gotvassli, 2004, s. 120).

Denne «tause kunnskapen» er et slags usynlig fundament for læring og handling. Den er personlig og integrert i personligheten til den enkelte, og kommer til syne ved handlinger i praksis (Gotvassli, 2004).

Det kan være utfordrende for en ansatt i barnehagen å observere negativt samspill mellom foreldre og barn, og det er fare for å bli moraliserende og rådgivende. Dette kan ofte utløse foreldres forsvar. Barnehageansatte som klarer å tenke større, klokere og mer helhetlig, vil enklere kunne styrke kontaktforholdet, ved å møte foreldrene med aksept og interesse for hva som ligger til grunn for at samspillet er utfordrende. Det er lett å ønske en umiddelbar

endring, men endring i holdning tar tid. Både foreldre og ansatte er som de er i kraft av det de har opplevd (Killén, 2012, s. 130-131). Barnehagen ønsker i bunn og grunn alle barn og foreldre vel, men i mangel på kunnskap og ferdigheter kan dette samarbeidet gå i stå, og bli vanskelig. Hvis ikke ansatte får hjelp til å utvikle sin mentaliseringsevne og bevissthet rundt egen rolle, vil man kunne ta over og videreføre dårlige kommunikasjonsmønstre (Killén, 2012).

3.4 Familien som ressurs

Gerdt H. Vedeler er psykolog og familieterapeut, og har skrevet to artikler om familien som ressurs i psykososialt arbeid. I artikkel «Familien som ressurs i psykososialt arbeid, del I, 2011, beskrives det ressursorienterte samarbeidet med familien. Tilnærmingen krever at «hjelperen» går ut fra at det i enhver familie finnes ressurser. Når vi inngår i et samarbeid med familien, betyr det at vi har mulighet til å anerkjenne og støtte dem i at de gjør noe meningsfullt. Vedeler reflekterer i artikkelen rundt at engasjement, og kanskje selvpoppofrelse, i forhold til familien, er å streve etter noe som er «større enn en selv», og at man som profesjonell utøver i denne samhandlingen, også får en følelse av meningsfullhet selv. Prinsippene for et godt samarbeidsforhold mellom familie og hjelper, i denne studien; den ansatte i barnehagen, vil i det store og hele være de samme for psykososialt arbeid i sin alminnelighet som for familieterapi (Vedeler, 2011). Vellykket psykososial hjelp avhenger av om man kommer på parti med familien, for familien har en avgjørende definisjonsmakt for hvordan tiltak og intervensjoner skal forstås. Velvilje, samarbeidsiver og vilje til å dele informasjon kan gå i stå, og det vil være hjelpsomt at den profesjonelle benytter en spørrestil baser på sirkulære og systemiske antagelser om relasjoner i familien. Nysgjerrighet i psykososialt arbeid, hvor ting utforskes og ikke tas for gitt, kan enten rette seg mot å avsløre noe negativt som bevisst eller ubevisst søkes skjult, eller komme på spor etter mestring eller ressurser. Det er viktig at foreldrene anerkjennes som eksperter på sine egne barn. Hvis den ansatte i barnehagen er «vennlig nysgjerrig», som i et profesjonelt øyemed er en ytterligere kvalifisering av begrepet nysgjerrighet, vil det kunne sees på som en positiv, undersøkende interesse for å få øye på og oppmuntre ressurser (Vedeler, 2011).

3.5 Systemisk tenkning og samhandling

Et økologisk perspektiv på barns utvikling beskriver oppveksten som en progressiv, gjensidig tilpasning mellom mennesket i utvikling, og det foranderlige miljøet som omgir det (Bronfenbrenner, 1977). Denne prosessen er påvirket av relasjoner i og mellom de ulike miljøsettingene, men også av en større sosial sammenheng som disse settingene inngår i. De ulike miljøstrukturene kaller Bronfenbrenner mikrosystem (setting), mesosystem (mellomsystem), eksosystem (ytre system) og makrosystem. Barn har kontakt med flere primærmiljøer (mikrosystem), som for eksempel hjemmet og barnehagen. Det er de avgrensede miljø som barn har direkte kontakt med, mens de andre er miljøstrukturer som påvirker atferd og utvikling (Ogden & Klefbeck, 1999, s. 63-66).

Gregory Bateson hadde et perspektiv på menneskelig erkjennelse, der han mente at vi har et grunnleggende kommunikasjonsperspektiv på verden. Det vi forholder oss til er ikke gjenstander, men ideer om gjenstander. I en kommunikasjonsverden forholder vi oss altså ikke til fenomener og gjenstander direkte, men til våre ideer om tingene vi ser.

Kommunikasjonsperspektivet handler altså om hvordan vi forstår virkeligheten, fenomener, situasjoner og samspill. Vi tolker, avgrenser, tillegger mening, legger merke til og reagerer ut fram hvem vi er, og hva vi har lært (Ulleberg, 2004).

Den sirkulære forståelsen av at alle mennesker i relasjon har betydning for hverandre og at det er umulig å ikke kommunisere, er sentralt for studiens forskningsspørsmål.

Selv om en samhandlingsprosess kan beskrives som en sirkel, er det aldri mulig å ende opp på samme sted som en startet. Derfor kan det være mer fruktbart og utviklende å tenke på prosessen som en spiral (Familievernkontoret i Ålesund, 1992).

Det skjer stadige forandringer i et system, som i det ene øyeblikket er en konsekvens av tidligere forandringer, og i neste øyeblikk være årsak til nye. Ved endringer i sammensatte system, vil konsekvensene av den første forandringen, gjennom de endringer som avstedkommer i andre deler av systemet, ha en tilbakevirkende kraft på den første forandring. Et system kan aldri stoppe opp og fryse en forandring eller en konsekvens, sammensatte system vil være karakterisert ved at hvert ledd i systemet må tilpasse seg forandringer i andre deler av systemet (Familievernkontoret i Ålesund, 1992).

Annen ordens kybernetikk baserer deg på erkjennelsen av at det ikke er mulig å plassere seg selv utenfor et sosialt system, i en observatørposisjon. Vi er alle deltakere, og det finnes ikke

noe ståsted hvor vi kan plassere oss som utenforstående observatører (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 76).

I barnehagefaglig arbeid har vi først og fremst et ansvar for å gjøre det vi kan for å legge til rette for et samarbeid med den andre. En faglig relasjon er ikke symmetrisk, selv om det er en samarbeidsrelasjon. Fagpersonen har i samtaler og møter med foreldre mer makt enn den andre. Men makten ligger først og fremst i vår faglige kompetanse, og i språket (Boscolo og Bertrando 1996, som referert i Frøyland, 2017, s. 85).

Å være systemisk orienterte fagpersoner, betyr at vi er oppmerksomme på den andres reaksjoner og spørre om det vi tror vi ser hos den andre. I barnehagen skal vi først og fremst bidra til gode forhold mellom barna og foreldrene, og vår kompetanse bør være god nok til dette formålet. Å ha en holdning av uærbødighet, innebærer blant annet å ikke ta seg selv for høytidelig. Å ha en slik holdning, kan har innvirkning på trivsel som fagperson, og egen trivsel i jobben skal ikke undervurderes (Frøyland, 2017, s. 85-86).

Når vi arbeider med barn og foreldre, er vi en del av samme *system*. Det kan oppstå kommunikasjonsfeil i denne dialogen mellom ansatte, foreldre og barna, der man strever med å se og forstå hverandre. Hvis denne feilen gjentar seg og danner mønstre for kommunikasjonen, kan problemene bli så store at partene mister nysgjerrigheten på hverandre. Da utvikles det en forutinntatthet som erstatter en naturlig nysgjerrighet på å forsøke å forstå den andre parten. I barnehagen er et av hovedmålene i en systemisk tenkning at foreldres nysgjerrighet på barna vedlikeholdes og utvikles. Gjennom den ansattes «vennlige nysgjerrighet» opprettholdes dette (Frøyland, 2017).

«Et systemisk perspektiv innebærer automatisk en relasjonell forståelse av symptomet; symptomet ses i forhold til andre sentrale personer og deres kontekst. Konteksten omfatter den sammenhengen et budskap, hendelse eller atferd forekommer i» (Johnsen & Thorsteinsson, 2012, s. 124).

I profesjonell praksis forholder vi oss til en kunnskapsbase som er anerkjent innen profesjonen, og til yrkesspesifikke etiske fordringer. Den profesjonelle praksisen hører hjemme i en organisatorisk sammenheng, som er med på å danne kontekst for virksomheten, og det vil si hvordan virksomheten kan forstås (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 194). For assistenter og fagarbeidere i barnehagen er ikke disse fordringer nedskrevet i profesjonsetiske retningslinjer, som for pedagogen. Profesjonell praksis er også basert på

---

forskning og teori, og det vil være ulikt i et informant- galleri, hvilken faglig kunnskap som finnes. Skjønn og erfaring er også en del av den profesjonelle praksisen, samt brukermedvirkning, som i denne studien er foreldrene og barna. Erfaring og skjønn vil utvikles gjennom systematisk og langvarig praksis. Derfor har informantene i studien en fartstid på minimum tre år. Her kommer også den profesjonelles private og personlige livserfaring inn som en faktor. Dette kommer spesielt til uttrykk i praksis som er samtalebasert (Jensen & Ulleberg, 2019).

«Som profesjonelle utøvere av et yrke er vi alltid til stede som hele mennesker» (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 377).

Hvem vi er som personer, hvilken familiebakgrunn vi har, verdier har med oss og erfaringer vi har, vil til sammen påvirke hvordan vi utøver vårt yrke. Dette er et særlig viktig perspektiv i arbeid med mennesker, der vår utøvelse har et stort innslag av selvstendige vurderinger og skjønn (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 377).

Relasjonelle resonans er et begrep som betegner at det oppstår en gjenklang eller samklang mellom ulike sider av vår oppfatning av virkeligheten. Utgangspunktet for vår forståelse av begrepet er ideen om at kontekst er vår mentale, psykologiske ramme for å forstå våre liv og erfaringer. Når det oppstår en meningsfull helhet mellom den ansattes eget liv og den profesjonelle praksisen, kalles det en personlig resonans. Disse resonansene kan i neste omgang påvirke hvordan man forstår de situasjonene og relasjonen vi står i, og hvordan man utøver sine handlinger i yrket vårt (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 379).

Parallele sammenhenger omfattes også av resonansbegrepet, og det vil si at den profesjonelle kan befinne seg i en situasjon parallell med foreldrene, som igjen fører til at den profesjonelle gjenkjenner sin egen situasjon i foreldrenes. Dette kan utgjøre en utfordring for den profesjonelle, og man kan trenge hjelp av kolleger, eller ledelse til å avgrense og avklare situasjonen for å holde fast i en profesjonell rolle. Samtidig kan man ha tilgang til forståelse som får positiv betydning i samarbeidet (Jensen & Ulleberg, 2019, s. 381- 382).

Kapittel 4: Metode

Dette kapitlet beskriver det vitenskapelige utgangspunktet for studien og den valgte metodiske tilnærmingen (kap. 4.1 og kap. 4.2). Fremgangsmåte i forkant av, og gjennomføring av intervju blir presentert i kap. 4.3. Her presenteres også informantene. Kap. 4.4 omhandler bearbeiding og analyse av empirien. Her er det lagt ved en forenklet utgave av analysetabell (tabell 2). Avslutningsvis omtales konfidensialitet og informert samtykke, validitet og reliabilitet (kapittel 4.5 og 4.6).

4.1 Vitenskapelig tilnærming

Metodevalget ligger innenfor den sosialkonstruktivistiske retningen. I sosialkonstruktivismen er «virkeligheten», eller «sannheten», konstruert gjennom språket. En narrativ samtaleterapeut / intervjuer er sosialkonstruktivistisk og vet at selv om en «ny» historie eller selverkjennelse oppstår, skal den likevel overleve ute i en verden hvor mange andre skal være med å konstruere virkeligheten (Hårtveit & Jensen, 2015, s. 202). Virkeligheten er ikke selvforklarende, vi konstruerer til en viss grad fenomenene i verden omkring oss (Thomassen, 2018, s. 180). I en intersubjektiv kontekst, det som foreligger mellom subjekter, hvor språket konstruerer relasjonen, så vel mellom subjekter som mellom subjekt og samfunnet rundt, oppstår kunnskap. Her etableres både vår selvforståelse og virkelighetsforståelse. Virkeligheten er ikke en objektiv sannhet, den er kontekstuell, den konstrueres av mennesker og må studeres ved å undersøke hvordan mennesker oppfatter virkeligheten (Thomassen, 2018).

4.1.1 Fenomenologisk studie

Edmund Husserl (1859- 1938), regnes som grunnleggeren av tankeretningen *fenomenologi* i filosofien. I fenomenologiske studier rettes oppmerksomheten mot verden slik den konkret oppleves og erfares fra et subjektperspektiv, i dette tilfellet den barnehageansatte. Det er den levde erfaringsverden vi søker å forstå, og menneskelig erfaring er kjennetegnet ved en direkte opplevelse av helhetlige, meningsbærende fenomener. Det er denne prosessen som er utgangspunktet for kunnskap (Thomassen, 2018, s. 83). Et fenomen kan beskrives ut fra forskjellige perspektiver som stadig vil utvide erfaringen av våre forventninger. Når man forholder seg til fenomenet på ulike subjektive måter oppstår også forskjellige opplevelse av

---

fenomenet. Målet med slike studier er å nå frem til det særegne med fenomenet, fenomenets essens. I denne studien er fenomenene som undersøkes; rolleforståelse (ut fra et profesjonelt perspektiv) og foreldresamarbeid.

I en fenomenologisk utforskning av praksisfeltet studerer vi fra et innenfra- perspektiv og et nedenfra perspektiv, og det er *den levde erfaringsverdenen* en søker å forstå (Thomassen, 2018, s. 170). I mitt arbeid vil det være et mål å få frem ansattes egne opplevelser og registrere fellestrekk. Jeg undersøker hvordan de opplever seg selv i sin rolle, og hvilke faktorer som påvirker den. Innenfra-perspektivet hjelper meg å ta utgangspunkt i disse fenomenologiske beskrivelsene av praksissituasjonene deres. Opplevelsene, refleksjonene og erfaringene deres løftes frem. Nedenfra-perspektivet, som tar utgangspunkt i den praksis som utføres, hvordan informantene forstår, reflekterer og gir mening til praksishandlingen. Det gir meg som forsker mulighet til å utvikle forbedret eller ny praksisforståelse.

4.2. Valg av metode

Dette delkapittelet omhandler valg av metode, refleksjoner og forskningsetiske dilemma. Deretter utdyping av egen forforståelse i studien.

4.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

Det kvalitative intervjuet er godt egnet for å få innsikt i informantens egne erfaringer, tanker og følelser (Dalen, 2013, s. 13). Ved å velge en kvalitativ metode og gjennomføre kvalitativt intervju, kunne jeg fremskaffe en fyldigere og beskrivende informasjon om hvordan de barnehageansatte opplevde sin egen rolle i foreldresamarbeidet. For å få innsikt i deres hverdagsopplevelser og erfaringer, måtte jeg få dem til å fortelle om dette. Hver enkelt informant hadde sine egne erfaringer og opplevelser, dermed falt valget på å gjennomføre individuelle intervju, istedenfor i gruppe eller fokusgruppe- intervju.

Etter at tema og forskningsspørsmål var valgt, ble det tydeligere hvilke informanter som måtte inviteres inn i studiet, for å få belyst aktuelle problemstillinger.

«Temaet og problemstillingen danner bakteppet for utarbeiding av aktuelle spørsmål som skal belyses gjennom intervjuene» (Dalen, 2013, s. 25). Med utgangspunkt i dette tok jeg en avgjørelse på hvilken type intervju studiet skulle ha. Ut fra forskningsspørsmål og utvalg av informanter falt valget på å gjennomføre semistrukturerte intervjuer. Disse kjennetegnes ved at man på forhånd har satt opp hovedspørsmål og tema, uten å fastlegge i detalj

spørsmålsformuleringer og rekkefølgen av spørsmålene. Slike uformelle intervju bærer deler av vanlig konversasjon, men har et innslag av spørsmål eller stikkord underveis (Ryen, 2012, s. 99). I det semistrukturerte intervjuet stilles spørsmål der det er naturlig å bringe dem inn i kommunikasjonen, og forskeren er åpen for at informantene kan introdusere tema som hen ikke har tenkt på på forhånd (Jacobsen & Postholm, 2018, s. 121). Intervjuformen her, bar preg av at dialogen gikk litt frem og tilbake, og det dukket opp spørsmål underveis som ikke var planlagt eller nedskrevet på forhånd.

Etter at informantene takket ja til å være med i studiet, ble de invitert til å sende en praksisfortelling i forkant av intervjuet. Praksisfortellingen skulle beskrive en situasjon eller et hverdagsmøte med foreldre, som de opplevde som positivt. Et møte som berørte dem på en eller annen måte. Tanken med å invitere dem til å skrive ned og dele en konkret erfaring, var todelt. Først ble informantene ledet inn på tema som intervjuet skulle handle om, og med det, anledning til å starte refleksjonsprosessen rundt seg selv, sin praksis og sine erfaringer. Deretter var tanken at praksisfortellingene ville styrke informantenes opplevelse av at deres historier, erfaringer og tanker er viktig og interessant for studiet og forskningen. Intervjuene kunne ta utgangspunkt i noe som for dem var fint å fortelle om, og samtalen derifra utvide perspektiver og fortellinger. Med denne måten å gå inn i intervjuet på, kan man si at intervjuet hadde en narrativ vinkling.

«Begrepet narrativ impliserer en relasjon; det er en som forteller en historie til en annen» (Lundby, 2008, s. 27).

Praksisfortellingen var en konkret historie. Den fungerte som en måte å gi kontekst til, og lokalisere tanker og følelser i en større ramme av mening (McLeod 1997, referert i Lundby, 2008, s. 58). Tanken med å benytte praksisfortelling som metode, var derfor blant annet å få informanten til å bevege seg, bevisst eller ubevisst nærmere den større tematikken som samtalen skulle dreie seg om. Det er vanskelig å være sikker på effekten av slik forberedelse. Etter gjennomføring har jeg i det minste et klart inntrykk av at praksisfortellingene fungerte etter den andre intensjonen: Med felles forberedelse og startpunkt kom informant og jeg som forsker raskt inn i en positiv atmosfære, slik at informanten kunne åpne opp sin «ryggsekk», og dele av sin «tause kunnskap» og livsverden.

4.2.2 Metodiske refleksjoner og forskningsetiske dilemmaer

«Metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» (Dalland, 2014, s. 50).

Å velge kvalitativt intervju som metode, begrunnes med at det var slik undersøkelsen kunne få frem ny kunnskap og føre til en forståelse av den enkelte barnehageansattes livsverden i et system. For å få tak i deres tanker og meninger rundt egen praksis og rolle i foreldresamarbeidet, falt valget på å intervju informantene en til en. Dialog på tomannshånd gir god anledning til å gå dypere inn i refleksjonene for å utvide forståelsen hos den enkelte. Ved å velge lydopptak istedenfor notatblokk, fikk vi anledning til å frigjøre oss sammen, og la samtalen føre oss inn i den ansattes erfaringsverden. Fenomenene som undersøkes i studien er kjent for meg fra egen erfaring fra barnehage, så det var viktig å ta forskerposisjonen i rollen som intervjuer. Det kunne blitt en «fallgrube» i intervju og forskerposisjonen, hvis bevisstheten rundt egen kjennskap og forforståelse ikke var til stede. Istedenfor valgte jeg å se forkunnskapen som en «gullgrube», at det å ha anledning til å ta et dypdykk i noe som var kjent fra før, kunne bidra til ny innsikt og forståelse. Ved å gå inn i forskerposisjonen med et åpent blikk, og samtidig være bevisst på at forforståelsen ikke skulle prege intervjusituasjonen, kunne jeg være nysgjerrig og utforskende i spørsmål og lytterposisjon. Noen av informantene hadde jeg kjennskap til fra før, noen var ukjente. Men ved å være interessert i deres opplevelse av egen rolle i foreldresamarbeid på deres arbeidsplass, kunne min egen rolle i eget virke frigjøres fra å virke førende eller forventningsfull.

Metode kan forstås som redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke, og forstå. Metoden vi velger hjelper oss å samle inn data, den informasjonen vi trenger til studien vår (Dalland, 2012, s. 112). Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om å samle inn, analysere og tolke informasjon, som er sentral i empirisk forskning. Vitenskap skal være basert på et materiale som alle kompetente forskere kan ha tilgang til, og det er dette erfaringsmaterialet vi kaller data, eller empirisk data. Empirisk data kan oversettes med erfaringsbaserte data (Thomassen, 2018, s. 43). I denne studien er ikke datamaterialet noe som direkte observeres, det er gjennom den metodiske tilnærmingen informantenes livshistorie og erfaringsdata, trer frem. Meningene og tankene informantene formidler, utgjør empirien som kan lede til ny innsikt og forståelse.

Forståelse av sosiale relasjoner kan også undersøkes med kvantitative metoder. Kvantitative forskningsverktøy er imidlertid ikke like godt egnet til å utforske detaljert meningsinnhold. Statistiske tilnærminger gir dessuten en annen type kunnskap og ikke nødvendigvis færre eller mindre problematiske metodiske utfordringer. Selv om kvantitative studier kan være godt egnet til å måle endringer over tid, kan begrepsapparat og forståelse endre seg nok til at to identiske studier på ulike tidspunkt ikke er direkte sammenlignbare. Etter min vurdering, ville et slikt prosjekt vært langt mer tid- og ressurskrevende enn omfanget av et enkeltstående masterarbeid. Kvantitative metoder ble derfor tidlig valgt bort som tilnærming.

4.2.3 Forforståelse

Som forsker har man alltid en forforståelse med seg inn i en undersøkelse. Det er forskjell på å ha en fordom og en forforståelse. Når man har en fordom med seg inn, har man allerede en mening om fenomenet før vi undersøker det (Dalland, 2014, s. 117). I dette studiet har jeg som forsker hatt god kjennskap til profesjonen, og de fenomen som skal undersøkes. Forforståelsen knyttet til valg av forskningsspørsmål er basert på erfaring som pedagog, styrer i barnehage, familieterapeut og mor. Min bakgrunn har gitt meg en forståelse av at bevissthet omkring egen rolle i samhandling med foreldre i barnehagen, har betydning for barnet. Erfaringen preger synet på den enkelte ansattes betydning i foreldresamarbeidet, og derigjennom hvilken betydning det har for barnets psykososiale hverdag og utvikling. Som forsker skal man allikevel forsøke å møte et fenomen så forutsetningsløst som mulig, selv om man ikke kan unngå å ha tanker om det. Manglende bevissthet om egen forforståelse, kan påvirke informanter i intervju situasjonen, og lede til selektive valg og tolkninger som kan bekrefte forforståelsen (Dalland, 2014, s. 118). Derfor har det vært viktig for meg å ta en forskerposisjon, og være oppmerksom på funn som kan avkrefte forhåndsforklaringer. For å unngå å bli altfor utfordret i forskerposisjonen, var informantene som ble invitert til å være med i studiet, ikke ansatt på min egen arbeidsplass. Å unngå å forske på en praksissituasjon hvor en selv spiller en sentral rolle er også viktig, da dette medfører fare for at informanter «pynter på virkeligheten», eller ikke føler seg helt fri til å gi uttrykk for enkelte tanker og følelser.

4.3. Utarbeidelse av intervjuguide

Intervjuguiden ble utarbeidet med utgangspunkt i forskningsspørsmål, tidligere studier, offentlige utredninger, strategier, fagkunnskap og litteratur som berører tematikken. Det brede utgangspunktet dekket alle områdene som forskningen kunne ha som mål å forstå. Oppfølgingsspørsmål som har til hensikt å innhente ytterligere forklaring om tema, og inngående spørsmål som hjelper å holde forskningen fokusert, er nødvendig for å stimulere til dybde og utdypende forklaringer (Jacobsen & Postholm, 2018, s. 122).

En intervjuguide omfatter sentrale tema og spørsmål, som dekker de viktigste områdene som skal belyses (Dalen, 2011, s. 26). Intervjuguiden var organisert tematisk, med åpne underliggende spørsmål, for å belyse studiens forskningsspørsmål. Samtalen som oppstår underveis i intervjuet bidrar til kunnskap, og intervjuguiden leder vei (Dalland, 2011). I forkant av informantsamtalene, ble intervjuguiden innlært og til en viss grad automatisert. Dette bidro til at samtalene kunne utvikle seg friere enn ellers og uten nevneverdig usikkerhet om at alle sentrale spørsmål skulle bli omtalt og vurdert. Ved hjelp av lapper med stikkord under hvert tema, ble det ikke nødvendig å lese opp spørsmålene. Det var nok å kaste et kort blikk på lappene, for å følge temaene etter hvert som samtalen skred frem. Gjennomføring av 6 intervju med rundt to timers varighet, ga rikholdig og omfattende empiri.

4.3.1 Utvalg og rekruttering av informanter

Et kjennetegn ved en kvalitativ studie er at den tuftes på et lite antall personer, men at utvalget er hensiktsmessig for studiens forskningsspørsmål (Thagaard, 2018, s. 54). I dette studiet er det gjort et strategisk utvalg: tre informanter fra to ulike stillings og kompetansekategorier- pedagogisk leder og assistent- ble vurdert som godt egnet til å undersøke barnehageansattes egen forståelse av rolle i foreldresamarbeid. Når en velger personer som man mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer, gjøres et strategisk utvalg (Dalland, 2012, s. 163). Utvalgets størrelse på seks deltagere ble basert på studiens omfang, tid og ressurser, satt opp mot muligheten for å kunne belyse forskningsspørsmålet gjennom grundig analyse av materialet. I rekrutteringen av informanter, ble styrere på tre ulike enheter kontaktet, hvor studien ble presentert. Styrer henvendte seg da til en assistent eller fagarbeider på deres enhet, og en pedagog, som igjen ble invitert til å delta. Ved å få «godkjenning» av styrer på denne måten, og beskjed om hvem som kunne delta med kopi av

kontaktinformasjon direkte til informanten, kunne jeg sende en informasjon og samtykkeerklæring på epost. Der ble tema presentert mer detaljert, og de ble invitert til å sende en praksisfortelling. Intervju- tidspunkt ble avtalt direkte med informanter, ut fra deres arbeidshverdag og tidsplan. Rekrutteringen av informanter gikk relativt raskt og greit, med god hjelp fra styrene.

4.3.2 Presentasjon av studiens deltagere

I studien presenteres deltagerne med pseudonymer fra A- F. Dette for å ivareta hensynet til personvern og konfidensialitet. Alle seks deltagerne er ansatte i ulike barnehager og oppfyller kriteriene for studiens strategiske utvalgsmetode. Deltagerne presenteres for oversiktens skyld i en tabell under.

Pseudonym	Bakgrunn/ utdanning	Kjønn	Enhet	Erfaring	Stilling	Småbarn/ storbarn
Informant A	Assistent	Kvinne	Kommunal	4 år	Vikar	Storbarn
Informant B	Pedagogisk leder	Kvinne	Kommunal	20 år	Fast	Storbarn
Informant C	Pedagogisk leder	Kvinne	Privat	20 år	Fast	Småbarn
Informant D	Pedagogisk leder	Mann	Privat	18 år	Fast	Småbarn
Informant E	Assistent	Mann	Privat	6 år	Fast	Storbarn
Informant F	Assistent/fagarbeider	Kvinne	Privat	27 år	Fast	Storbarn

Tabell 1. Studiens deltagere

4.3.3 Gjennomføring av intervju

I intervjukonteksten kan man skille ut fire betydningsfulle aspekter; intervjueren, intervjupersonene, kroppen og ikke- menneskers rolle. Det kvalitative forskningsintervjuet er ikke et nøytralt *medium* upåvirket av konteksten (Kvale & Brinkmann, 2018). Kroppen, i denne konteksten forklart med både kropp og sjel inngår i det kvalitative intervjuet, som en del av kommunikasjonen, ble ikke til forkleinelse eller betydningsfull i noen av intervjuene. I studiens intervju, ble det anvendt lydopptaker, og i de første intervjuene kunne det merkes en følelse av forlegenhet når lydopptakeren slås på. Lydopptakere fungerer som en kontekstmarkør og angir et skifte i samtalsjangeren (Kvale & Brinkmann, 2018). Det endret seg imidlertid utover i intervjuet, også informanten «glemte» at lydopptaker surret og gikk. Etter hvert som flere intervju ble gjennomført, ble det mer kjent, og vant fra forskerposisjon også, å koble opp diktafonen.

Som forsker innhentet jeg data ved å intervjuer, ta lydopptak og transkribere. Fire av intervjuene fant sted på informantens eget arbeidssted, av praktiske årsaker, siden deltakerne gjennomførte intervjuet i løpet av arbeidsdagen sin. I tillegg kan det ha bidratt til en normalisert atmosfære som kan ha bidratt til en sterkere trygghetsfølelse. Det ikke-menneskelige aspektet, altså faktorer som med- konstituerer intervjukonteksten, var det viktig å være bevisst på. At det var rolige omgivelser, så godt det lot seg gjøre, at mobiltelefoner var avslått, og at sitteposisjon og møblering innbydde til ansikt til ansikt- posisjon ble tatt hensyn til (Kvale & Brinkmann, 2018). Tidsaspektet var avtalt på forhånd, og førte til at innrammingen ble tydeligere. To av intervjuene fant sted på forskerens kontor på grunn av covid- 19.

Intervjuer- rollen kan betegnes om utforskende.

«Utforskeren er ikke fornøyd med å registrere meninger og holdninger, hun forsøker å gå under overflaten og trenge inn i de dype lagene av intervjupersonens erfaringsverden» (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 119).

Som intervjuer med familieterapi- teori i bakhodet, er det naturlig å legge til rette for utdyping, og oppfølgingsspørsmål underveis stilles med en bevissthet om at utforskende spørsmål og evne til å vente i stillhet på svar, kan være av betydning for å få økt kunnskap og forståelse av intervjupersonens levde erfaringsverden (jf. 4.1.2). Det ble kun notert små stikkord og setninger underveis, hvis det falt seg naturlig. Rekkefølgen i intervjuet ble delvis bestemt av intervjuguiden, men også delvis etter hva som kom naturlig for informanten, ut fra temaet vi snakket om der og da.

4.3.4 Intervjuguiden

For å få innsikt i hvordan ansatte i barnehagen forstår sin egen rolle, var jeg avhengig av å få innblikk i deres levde erfaringsverden (jf. 4.1.2). Samtale med de ansatte ga innsikt i deres erfaringer, tanker og følelser om tematikken. Deltagernes erfaringsbakgrunn, posisjon, og opplevelser var av stor betydning for å forstå deres oppfatning. Dette ble sentralt i utarbeidelse av intervjuguide, og også grunnen for at de ble invitert til å sende en praksisfortelling i forkant. I utarbeidelsen av intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i Dalen (2011), som mener at spørsmålene må være tydelige, ikke kreve for mye spesiell kunnskap fra deltagerne, og være bevisst på å ikke stille ledende spørsmål. Det var en styrke å vite at deltagerne hadde kjennskap til temaet i forkant, og med en praksisfortelling i bakhånd, ga det mulighet til å stille spørsmål utover intervjuguiden som gikk mer i dybden og som kunne gi

rom for deltagerne å reflektere omkring egen praksis. Erfaringen fra intervjuet ble at spørsmålene ga rom for tanker og refleksjoner som de hadde lyst å fortelle, og det har vært viktig i analysedelen. Som intervjuer ønsket jeg at intervjuene skulle bære preg av en samtale, og beveget meg frem og tilbake mellom spørsmålene avhengig av hvordan samtalen skred frem.

4.3.5 En forskerposisjon

Forskerens integritet og personlige rolle er avgjørende for kvaliteten på den vitenskapelige kunnskap og etiske beslutninger som tas i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2018, s 108). I intervjusituasjonen er forskeren selv det viktigste redskapet for å innhente kunnskap, og integriteten; kunnskap, erfaring, ærlighet og rettferdighet er en avgjørende faktor. Ved å ha en ydmyk holdning til barnehageansattes erfaringer og opplevelser, var det viktig å skape en atmosfære hvor deltagerne følte seg trygge og frie til å fortelle deres tanker og historier, uten at jeg la føringer for riktige eller gale svar (jf. forforståelse i 4.2.3).

4.4 Bearbeiding og analyse av det empiriske materialet

I denne delen av metodekapittelet redegjøres det for transkribering av intervjuene, analysen av datamaterialet, og så avsluttes det med en kort presentasjon av studiens funn- tema.

4.4.1. Transkribering av lydfiler

Etter å ha gjennomført intervju, ble lydfilene transkribert. Å transkribere er å bearbeide intervjuet ved å skrive ned ord for ord det som ble sagt (Dalland, 2014, s. 179). Nyanser i stemmen, mimikken i informantens ansikt og kroppsspråket følger ikke med i utskriftene, men ved transkriberingen handlet det om å bevare mest mulig av det som opprinnelig skjedde. Ved transkriberingen ble det anledning til å gjenoppleve møtet med informanten, og ideer om hvordan teksten kunne fortolkes oppsto. Det var lite støy fra omgivelsene, og lyd kvaliteten på opptakene var gode, så opplevelsen av å miste noe var ikke veldig fremtredende.

4.4.2. Analyse av det empiriske materialet

Å vurdere materialet med henblikk på dets pålitelighet og gyldighet, er en forutsetning for hvor sikre konklusjoner som kan trekkes (Everett & Furuseth, 2019, s. 145). Når dataene var samlet inn og transkribert, ble materialet ordnet og systematisert. Det ga meg en oversikt, og det ble mulig å vurdere om materialet belyste forskningsspørsmålet. Det var også en måte å få overblikk over de opplysninger som kom, og hvilke som manglet.

Ved å følge intervjuguiden, ble temaene som ble tatt opp, markert i teksten med ulike fargekoder. Slik kom sentral informasjon tydeligere frem og meningsinnholdet fremhevet. Det var flere tema som ble berørt i løpet av intervjuet, så de ble markert som tilleggstema, med egen fargekode.

Analyseprosessen kan deles inn i seks trinn; intervjupersonene beskriver, intervjupersonene oppdager selv, intervjuers fortetning og fortolkning i løpet av intervjuet, fortolkning av det transkriberte intervjuet, gjenintervjuing (hvis informanten får/vil ha anledning til selvkorrigerings, og ev handling. Det foregår hvis informanten begynner å handle/endre praksis på bakgrunn av intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2018). Det ble ikke nødvendig i min studie, men informantene har hatt mulighet til å få se materialet, og eventuelt komme med tilleggsopplysninger eller be om et nytt intervju.

Kodingen eller kategoriseringen skjer ved at materialet gjennomleses, og relevante avsnitt og utsagn blir kodet ved hjelp av ulike farger. Da kan de kodede avsnittene hentes frem for fornyet granskning, omkodes eller kombineres (Kvale & Brinkmann, 2018, s 226). Denne kodingen innebærer at man knytter ett eller flere nøkkelord til et tekstsegment, som gir mulighet for senere identifisering av en uttalelse. Målet er å utvikle kategoriene som fanger de studerte erfaringene og handlingene. Her sammenlignes data, på jakt etter likheter og ulikheter. Etter dette er det en mer fokusert koding, og analysen flyttes gradvis fra et deskriptivt nivå til et mer teoretisk nivå. Når metningspunktet nås, avhenger av på hvilket nivå ny innsikt og tolkninger snevres inn og stanser opp (Kvale & Brinkmann, 2018). Ved å se hva informantene har svart under hvert tema, ble funn som kunne kategoriseres inn under de ulike tema bli tydeligere for sammenligning og analysering. Jeg ordnet derfor en tabell for hver av de fire hovedtemaene. Tematisert analytisk tilnærming er en metode for å tematisere de aktuelle områdene vi ønsker å belyse, for å kunne besvare på en problemstilling eller et forskningsspørsmål (Dalland, 2012, s. 182). Tabellene ble videre delt inn i fire kolonner, en kolonne med fargekode eller kategori, deretter en kolonne for hver av informantenes utsagn.

Temainndelingen i intervjuguiden kretser rundt forskningsspørsmålet, og temaene for kodingen/kategoriseringen ble:

Rolleforståelse i foreldresamarbeid
Barnet i et psykososialt perspektiv
Faktorer som påvirker systemisk samhandling
Andre tilleggstema; covid 19

For for å gjøre denne prosessen enklere fikk hver av informantene hver deres kodenavn, informant A-F. Etter å ha lagt inn resultatene i tabellen, leste jeg gjennom alle de transkriberte intervjuene slik de opprinnelig var. Dette ble gjort for å sikre at viktig informasjon ikke var gått tapt i analysen, samt at det som kommer frem i oppgaven, samsvarer med det opprinnelige materialet.

En forenklet utgave av analysemodellen:

Hovedtema: Rolleforståelse i foreldresamarbeid						
Tema	Informant A	Informant B	Informant C	Informant D	Informant E	Informant F
Eksempel: Egen styrke og ressurs	<i>Undertema, eksempel:</i> Hva mener du er din ressurs og styrke i barnehagens foreldresamarbeid? Informant A sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant B sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant C sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant D sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant E sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant F sitt utsagn
Hovedtema: Barnet i et psykososialt perspektiv						
Tema	Informant A	Informant B	Informant C	Informant D	Informant E	Informant F
Eksempel: Forståelse av begrepet psykososialt arbeid	<i>Undertema, eksempel:</i> Sammenheng mellom ditt arbeid og barnets psykososiale utvikling? Informant A sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant B sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant C sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant D sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant E sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant F sitt utsagn
Hovedtema: Faktorer som påvirker systemisk samhandling						
Tema	Informant A	Informant B	Informant C	Informant D	Informant E	Informant F
Eksempel: Nysgjerrighet på barnets foreldre og familie	<i>Undertema, eksempel:</i> Hvilke faktorer er med på å påvirke denne nysgjerrigheten? Informant A sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant B sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant C sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant D sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant E sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant F sitt utsagn
Hovedtema: Tilleggstema, covid 19						
Tema	Informant A	Informant B	Informant C	Informant D	Informant E	Informant F
Covid-19	<i>Undertema, eksempel:</i> Utdyping av hvordan informantene opplever foreldresamarbeid i en pandemi Informant A sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant B sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant C sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant D sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant E sitt utsagn	<i>Undertema</i> Informant F sitt utsagn

Tabell 2. Forenklet utgave av analysetabell

4.5 Konfidensialitet og informert samtykke

I all vitenskapelig forskning er det noen grunnleggende retningslinjer som skal sikre menneskeverdet og personvernet til informantene. Konfidensialitet, informert samtykke og konsekvenser av deltagelse, er prinsipper som det skal tas særlig hensyn til i all forskning (NESH, 2016).

Prosjektet er godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, NSD. De har som formål å vurdere prosjekt opp mot de forskningsetiske retningslinjene som til enhver tid gjelder (Thagaard, 2018, s. 21). De forskningsetiske retningslinjene er beskrevet av De nasjonale forskningsetiske komiteene, NESH.

Ved å anonymisere og aidentifisere personlige opplysninger, i publisering og videreformidling av resultater, vil kravet til forskerens opprettholdelse av konfidensialitet i behandlingen av innsamlet data ivaretas (NESH, 2016). Det er et viktig prinsipp at forskeren følger retningslinjene som sikrer deltagerens anonymitet, og det stilles krav til koding i transkribering og formidling av innsamlede data (Thagaard, 2018, s. 23).

Forutsetningen for enhver deltagelse i et forskningsprosjekt, er et informert og fritt samtykke, hvor formålet med forskningen og behandlingen av dataene blir tydeliggjort. Samtykket kan også trekkes tilbake av informanten. Grunntanken om at menneskers autonomi og råderett over eget liv, bygger opp under dette (Thagaard, 2018, s. 21-22). Hver enkelt deltager mottok informasjon og samtykkeskjema i forkant av intervjuene. Dette skjema ble det også gått gjennom i forkant av samtalen, samt taushetsplikten, og så signert (Vedlegg 3).

4.5.1 Konsekvenser av å delta i forskningsprosjektet

Forskning innebærer et ansvar for forskeren, for at deltagerne ikke lider unødige eller alvorlige fysiske eller psykiske belastninger ved å delta (Thagaard, 2018, s. 25). Dette ses i sammenheng med NESH' grunnholdning til menneskeverdet (NESH, 2016). Som forsker har man den inngående informasjonen som prosjektet, og skal da vurdere konsekvensene av å delta. Det bør også være en form for balanse mellom det forskeren får ut av studien, og det deltageren sitter igjen med etter sitt bidrag (Thagaard, 2018, s. 25). I dette prosjektet vil deltagerne få tilbud om å lese, og få en kopi av den ferdige oppgaven. Samtidig ligger det et ønske derunder om at prosjektet kan anvendes i videre arbeid i barnehagene, rundt systemisk

---

samhandling og foreldresamarbeid. Kjernen i prinsippet om at forskeren må utvise en moralsk ansvarlighet, gjelder gjennom hele prosjektet (Ryen i Thagaard, 2018, s. 26). Å være bevisst på hvilke sitater som velges og ikke velges blir viktig, hvis noe er sagt i fortrolighet, og ikke ønskes formidlet. Det skal ikke være mulig å identifisere hvem informantene er, hvor de jobber og i hvilken bydel arbeidsplassen deres ligger.

4.6 Reliabilitet og validitet ved studiet

Det kvalitative forskningsintervjuet møter ulike standardinnvendinger hvor forskningens validitet og reliabilitet trekkes i tvil. Validitet står for relevans og gyldighet, reliabilitet betyr pålitelighet (Dalland, 2012, s. 52). Eksempler på dette er; at det ikke er vitenskapelig, men avspeiler bare sunn fornuft, at det ikke er kvantitativt, og at det ikke er objektivt men subjektivt (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 197). Dette studiet vil ikke være generaliserbart i betydningen av at dette gjelder for alle barnehageansatte. Informantene er få, men studiens funn kan allikevel ha en overførbarhet til andre ansatte i barnehagen. Svakheter med kvalitative intervju kan også ses som en styrke. Subjektiviteten i forskningsdataene kan tolkes som lite generaliserbare, men de gir oss et unikt innblikk og perspektiv på fenomen slik de oppleves i den daglige verden (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 200). Reliabilitet kan oppfattes som et lite egnet begrep i kvalitative undersøkelser (Dalen, 2011), derfor har jeg vært nødt til å forsøke å være nøyaktig i beskrivelsene av de enkelte ledd i prosessen.

Reliabiliteten kan knyttes til kvaliteten av de data studien baseres på, og til vurderingene av hvordan forskeren anvender og videreutvikler dataene. Som forsker må man reflektere over konteksten for utvikling av data, og hvordan relasjonen til deltagerne i felten har betydning for denne utviklingen (Thagaard, 2018, s. 188). Hvordan jeg som forsker fremstår for informantene, kan være av betydning, og hvilke faktorer som påvirker dette, har vært viktig å være bevisst på. Kjennskap til min bakgrunn kan ha påvirket de svar jeg har fått, og mine vurderinger og kommentarer underveis kan påvirke dialogen. Derfor har det vært viktig å være tydelig kritisk til egen analyseprosess, og bruken av datamaterialet.

Validiteten i studiet, avhenger blant annet av forskerens evne til å forankre resultatene i teorien (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 200). At jeg setter meg inn i intervjuenes tema, har evne til relasjon og interaksjon til informantene, er bevisst tidligere etiske vurderinger, men også underveis og etterpå, påvirker kvaliteten på mine intervju. Kjennskapet til den ansattes egen forståelse var ikke tydelig og kjent, men kjennskap og forforståelse for studiens tematikk ut fra et pedagogisk og familierapeutisk ståsted er til stede. Det kan være en

styrke, men også en begrensning, for grunnlaget for forståelsen av dataene er preget av det. Når det allikevel utvides en forståelse i møte med informantene og under analyser og koding av materialet, er det viktig at egen forståelseshorizonten presenteres slik at leseren har mulighet til å vurdere og ta stilling til hvordan dette kan ha påvirket forskerens tolkninger (Thagaard, 2018, s. 190- 191).

Kapittel 5: Presentasjon og drøfting av funn

Her presenteres og drøftes empiri belyst med utvalgte informantsitater, opp mot teorigrunnlag (kap. 3), og forskningsspørsmål (kap. 2). Etter bearbeiding og analyse, ble funn kategorisert. For å sikre sammenheng og å unngå overlapp og gjentakelser, er analysekategoriene rolleforståelse i foreldresamarbeid og barnet i et psykososialt perspektiv behandlet samlet. Faktorer som påvirker systemisk samhandling og tilleggskategorien om covid-19 presenteres hver for seg til slutt.

Under delkapitlene blir teori og empiri presentert, og underbygges av informantenes sitat. Empirien tolkes og drøftes underveis, med henvisning til teorigrunnlag (kap. 3).

Rolleforståelse i foreldresamarbeid omhandler informantenes forståelse av egen praksis og betydning i foreldresamarbeidet. Her vil deres rolleforståelse belyses, ved å trekke frem hvordan de opplever sitt ansvar og posisjon i foreldresamarbeidet. I drøftingen vil det fremkomme hvordan pedagogene og assistentene opplever rollene sine, med utgangspunkt i kompetanse, erfaring og ansvar. Ulikheter mellom de ulike posisjonene blir ikke drøftet opp mot hverandre, men vil tydeliggjøres i avsluttende konkluderende kapittel. Rolleforståelsen ses i sammenheng med hvilken effekt deres praksis har for *barnet i et psykososialt perspektiv*, også i et lengere perspektiv.

I delkapittel 5.3.1, blir faktorer som påvirker samhandling tolket og drøftet. I analysen av informantenes fortellinger fra sin praksis, viser funn at det er flere faktorer som påvirker samhandling med foreldre. Som grunnlag for for tolkning og drøfting, blir det anvendt teori som omhandler systemisk tenkning og kommunikasjon.

Feltarbeidet ble gjennomført i februar 2021, 11 måneder inn i Corona pandemien.

Kommunikasjon og samhandling hadde da lenge vært preget av smittevern og raske endringer, restriksjoner, munnbind og avstand. Alle informantene fortalte uoppfordret om hvordan dette hadde vært for dem, og hvordan de har opplevd at pandemien påvirket samspillet mellom og med både barn og voksne. Håndteringen av en slik unntakstilstand kan tolkes som en “stresstest” på relasjonene. *Covid-19* og hvordan informantene har opplevd å samarbeide med foreldre under en pandemi presenteres og drøftes derfor i et eget delkapittel.

5.1 Rolleforståelse i foreldresamarbeidet

Det å etablere gode rutiner for godt foreldresamarbeid krever at barnehagen som organisasjon arbeider bevisst med og foredler disse rutinene overfor foreldrene. Å ha en positiv kontakt med foreldre i tidlig fase, er den beste måten å forebygge at det blir motstand og vanskelig og samarbeide (Drugli & Onsøyen, 2010). I dette delkapittelet belyses informantenes egen forståelse av sin rolle i foreldresamarbeidet.

5.1.1 Ansvar og posisjon

Som barnehageansatte har man ansvar for å møte barn og foreldre. Det er uavhengig om man er assistent, fagarbeider eller pedagog. Det er av vesentlig betydning at alle som jobber tett på barnet og familien, er bevisst sitt ansvar om å ivareta barns integritet og behov (Kvello, 2010). I løpet av en arbeidsdag møter man barn og foreldre i hente- og bringesituasjoner, og man har ansvar for å formidle hvordan dagen har vært for barnet, til foreldrene.

Informant B beskriver at utviklingen gjennom hennes år i barnehagen har beveget seg i en retning hvor mandatet er tydeligere og at arbeid med foreldresamarbeid henger sammen med å sørge for gode psykososiale forhold for barna.

«Jeg tror at de fleste barnehagene er godt skolert i dag. Barnehagen er ikke det samme som for 20 år siden når jeg begynte. Da var det enda gardiner i vinduskarmen og vi vannet blomster. Mulig noen gjør det enda, men barnehagen er en tydeligere institusjon, samtidig som det er basert på tilknytning, omsorg, nærhet, og foreldresamarbeid» (Informant B)

Hennes opplevelse av at det har vært en utvikling i sektoren gjennom hennes tid i yrket, viser at den forskning og tydeliggjøring av barnehagen som en viktig del av livsløpet, har effekt for barnehagens innhold. Utarbeiding av strategier og manifest, gjenspeiler seg i det ansatte i barnehagen blir kjent med i sin praksis. I kap. 2.2.2 viser jeg til Manifest mot mobbing (2003), som allerede da tok til orde for at barnehagen skulle slutte seg til dette, som igjen førte til økt forskning på bl.a. mobbebegrepet knyttet opp mot barns rettigheter og medvirkning.

Andre funn viser at pedagoger opplever å ha ansvar for å skape en god dialog med foreldrene. Det oppleves som viktig for videre samarbeid gjennom barnehageforløpet.

Informant D forteller at ved hans avdeling har de reflektert over hva de legger i et godt foreldresamarbeid, og at han har forventinger til at hans kolleger følger opp det de har reflektert omkring som viktig for deres arbeid. Hans beskrivelse av ansvaret han opplever å ha som pedagog:

«Jeg har hatt en oppfatning av at det er mitt ansvar for å skape en god relasjon, skape en god dialog, og skape et godt samarbeid ... Vi ønsker jo alle på arbeidsplassen min å få et godt samarbeid med foreldrene, så det ligger der hele tiden, når at vi, ja, vi tar jo kontakt når de blir hentet, vi går for å møte dem...» (Informant D)

Videre forteller han at det er et grunnleggende mål å få med seg alle foreldrene, og at det er hans ansvar som pedagog å legge til rette for at så skjer.

I sin praksisfortelling fortalte han om møtet sitt med en mor i bringesituasjon, hvor han følte en gjensidig anerkjennelse. I intervjuet utdypet han dette ved å reflektere omkring hva det var med han som gjorde at dette møtet ble som det ble:

«... jeg har en stor bit at dette skal lykkes, eller jeg er viktig for at et samspill skal fungere. Så jeg tror jo og håper at det er noe av det ved meg som gjør at hun møter meg slik hun gjør ...» (Informant D)

Når ansatte har evnen til å mentalisere og se andre fra et «innenfra»- blikk, påvirker dette foreldrenes valg, uttrykk og atferd (Kvelling, 2010). Utsagnet til informant D, tolker jeg som en væremåte eller en holdning, der han viser evne til å ønske om å være nysgjerrig og interessert. Tolkningen underbygges av hans svar på om han har opplevd å ha foreldresamarbeid som har vært så utfordrende at det har «stoppet opp», og hvordan hans væremåte har påvirket samarbeidet:

«Nei ikke sånn alvorlige. Når jeg sier alvorlig, det er ingen foreldrekontakter der jeg ikke føler at jeg kan ta kontakt for at det har vært så betent eller ... det har det ikke.. Jeg tenker at det har noe med måten jeg er på, det skal jeg være så ærlig å si. Det handler litt om dette vi snakket om, nysgjerrigheten. Er det noe man ønsker å snakke om så er det bare å fore på» (Informant D)

For pedagogene viser det seg å være viktig å ha avklart hvem som har ansvar for hva i ulike situasjoner eller prosesser i et foreldresamarbeid. Særlig for de som deler pedagogisk lederansvar med en annen. Flere informanter opplever uklarheter ved ansvarsfordelingen som utfordrende. Et godt foreldrearbeid krever et godt systemarbeid, (Drugli & Onsøien, 2010), og dermed tolker jeg empirien slik at det er behov for å ha en praksis som sikrer gode rutiner, og ha en enighet i hvordan man sammen skal legge til rette for best mulig foreldresamarbeid. Hvis det er saker som må drøftes og bringes videre, eller håndteres i samhandling med foreldrene, kan uklar ansvarsfordeling gjøre at det går for lang tid før informasjon deles og barnet får hjelp. Denne tolkningen underbygges av informant C's svar på om det i noen situasjoner kan oppleves som uklart om hvem som har ansvar for hva.

«Spesielt når vi er to pedagoger. Hvem er det som gjør hva? Hvem snakker med hvem. Det kan jeg oppleve. Og det handler om rolleavklaring oss imellom det..I utgangpunktet har vi jo delt barna inn i alder, men hva skjer hvis jeg undrer meg over et barn i den andre gruppa? Hvem som skal ta tak i ting da? Og det kan jo gjøre at ting tar lengere tid enn det burde ha gjort da» (Informant C)

Underveis i analysen, ble det derfor tydelig for meg at det å ha klare rammer for hvor man henvender seg om det skulle oppstå en bekymring for et barn eller en familie, er viktig for både pedagogene og assistentene. Hvis de opplever at foreldresamarbeidet er utfordrende, ønsker informantene å ha noen å støtte seg til, drøfte med, og få råd og veiledning hos, og pedagogene drøfter helst med med-pedagoger eller nærmeste leder.

Informant B forteller om det å ha lav terskel for å snakke med en kollega hvis man opplever noe som utfordrende i samarbeidet med foreldre, eller ved bekymring for et barn.

«Da snakker jeg egentlig først med enhetsleder. Jeg kan også snakke med en kollega først, men det kommer an på situasjonen faktisk. Jeg har gjort litt begge deler, men vi har veldig lav terskel for å snakke sammen om det vi kan synes er vanskelig. Og i sånne foreldresamarbeid er man aldri alene, da er man alltid to» (Informant B)

Det understøttes av informant C's svar:

«Med-pedagog eller styrer. Det er bevisst, fordi, jeg kunne jo selvfølgelig brukt assistenter og fagarbeidere også, men som drolepartnere hadde jeg nok villet snakka

---

med noen som var på lik linje eller over meg ansvarlighets-messig. For å få litt råd og veiledning» (Informant C)

Svarene deres tolkes dithen, at det å kjenne på at man ikke står alene, og at det er et støtteapparat rundt dem, har betydning for tryggheten i ansvaret pedagogen har.

Utsagn fra assistentene viser at ansvarsfordelingen er viktig. Svarene fra assistentene hadde likhetstrekk, der alle opplever det som viktig å kunne henvende seg til ped.leder, som har hovedansvar for dialogen med foreldre. Dette gjaldt særskilt i saker der det gjaldt bekymring for et barn.

Flere av assistentenes svar viser at det er en trygghet i å vite at man kan henvende seg til leder på avdeling, om det skulle oppstå situasjoner som er uoversiktlige og utfordrende.

Funn viser også at det er av betydning for assistentene å bli inkludert i refleksjon og drøfting rundt barn, enten det er bekymring for barnets samspill i barnehagen, i omsorgssituasjoner eller i samspill med foreldre. De er tett på barna, og møter foreldre hver dag, og opplevelsen av å bli anerkjent for deres tanker og meninger er viktig. Dette sier informant F om å være inkludert i refleksjon og drøfting rundt uro eller bekymring for et barn;

«Jeg går jo til min ped.leder og da må vi jo drøfte det. Og da blir det observert både av ped.leder, og ofte har man jo sett mye av det samme. Og i alle fall når man er fire faste på en avdeling, så er det ofte ting som, i løpet av en hverdag så drøfter man jo sånne småting; har du sett, hørt du, konflikter barna imellom» (Informant F)

Informant B forteller at i deres enhet er det jobbet mye med relasjonsarbeid og hvordan de skal møte hverandre, barna og foreldrene, og at det er av betydning for tryggheten i hennes rolle. Hvis relasjonen til foreldrene er utfordrende, beskriver hun tydeligheten fra ledelsen som vesentlig for å skille mellom henne som privatperson og pedagog i en barnehage, som tar samarbeidet på alvor, og ikke lar henne stå alene om å ha ansvar for at tilliten og samarbeidet skal fungere.

«Enheten vår er genuint opptatt av profesjon, samtidig som vi er opptatt av å skape omsorg, vi blir drilla i tilknytning, vi blir drilla i foreldresamarbeid, hvordan vi skal møte folk, og kanskje først og fremst barn» (Informant B)

Å være i en profesjonell posisjon som barnehageansatt, kan by på utfordringer, for eksempel hvis man gjenkjenner sin egen situasjon i foreldrenes (Jensen & Ulleberg, 2019). Å skille

mellom privatperson og profesjonell kan være av stor viktighet når man står i situasjoner der det er behov for å tydeliggjøre faglige begrunnelser for valg eller forventinger, eller i situasjoner der man er bekymret for et barns utvikling, sosiale samspill, eller omsorgssituasjon. Intervjumaterialet viser flere eksempler på at når ledelsen er opptatt av dette skillet, og støtter den ansatte i å reflektere rundt egen rolle og ansvar i møte med foreldre, gir det en trygghet i deres posisjon.

Forståelse for at utviklingen er dynamisk, og under stadig endring bekrefter informant B ved å svare dette om egen opplevelse av sin rolle:

«... i et samarbeid og i den rollen vi har da, er at vi blir aldri utlært, vi må hele tiden ta til oss ny erfaring og læring og reflektere over egen væremåte i jobben vår. For det fins ikke noen mal, rett og slett» (Informant B)

En profesjonell barnehageansatt, er til stede, åpen, har evne til å leve seg inn i det foreldrene opplever og er opptatt av, og kan gjenkjenne tilsvarende følelser i seg selv (Killén, 2012). Å ha en faglig kompetanse, hvor man opplever å kan møte foreldrene der de er, og være trygg på den kunnskapen man har om faget sitt, virker inn på egen utvikling, forståelsen av og tryggheten i egen rolle. Evnen til å empati og mentalisering beskrives som vesentlig for hvor sensitiv den profesjonelle utøver sin praksis i møte med foreldre (Killén, 2012).

Gjennom erfaring og kompetanse utvikles denne tryggheten og det å ha ulike møter og situasjoner med seg i ryggsekken, fører til en økt trygghet i egen profesjon. En av informantene forteller at hun gjennom lang fartstid som pedagog, har utviklet en «verktøykasse», med ulike metodeverktøy, som hun kan anvende i møte med både barn, ansatte og foreldre. Informant D bekrefter også at viktigheten av å være trygg i rollen sin fører til bedre samspill og samhandling med foreldre.

Informant F, som har vært assistent gjennom flere år, og har drevet egen familiebarnehage sier følgende om sin profesjonelle rolle:

«Og jeg tenker jo at min profesjonelle rolle blir skapt av mine opplevelser»
(Informant F)

Her tolkes svaret som en bekreftelse på at i en assistent- posisjon, er erfaring gjennom flere år, av betydning for tryggheten i samhandlingen med foreldrene. Å oppleve at personalet på hennes avdeling er samkjørte, og være trygg på at de andre kolleger også er opptatt av hvordan de møter foreldre, blir en viktig faktor. Foreldre i dag møter barnehagepersonalet med mange ulike spørsmål, og ansatte kan dele av sin egen erfaring og kunnskap, samtidig som de støtter seg på foreldrene (Glaser, 2018). Foreldre møter både assistenter, fagarbeidere og pedagoger i hverdagsmøtene, og ut fra empirien, tolker jeg det slik at det er av mindre betydning om de foreldrene møter er utdannet pedagoger. Alle ansatte kan dele av egen erfaring og kunnskap, og ved å kjenne foreldrene godt og ha en trygg relasjon til dem, kan de også få anledning til å utfordre deres verdier og praksis på en anerkjennende måte. Informant A, som har vært vikar og jobbet i ulike midlertidige vikariat, forteller om viktigheten av å ha andre ansatte rundt seg, som kan være veilede og være rollemodeller. Hun forteller at for henne er det av betydning å ha noen hun kan observere og be om råd hos hvis hun er usikker.

«Ja, og jeg har lært så mye som assistent også, jeg liker å lære av de som er rundt meg, hvordan jeg kan bli bedre på interaksjonen med foreldre og barn» (Informant A)

Hun beskriver også en arbeidssituasjon hvor hun opplever å ikke ha hovedansvar for samhandling med foreldre, at det er det pedagogene som har, og at hennes viktigste jobb er med barna. Samtidig har hun noen å konferere med og få veiledning hvis hun opplever å stå i situasjoner med foreldre, der hun føler at det er hun som må ta opp ting som er utfordrende. Hennes svar om sin opplevelse av seg selv i samarbeid med kolleger og foreldre, tolkes dithen at ansvaret for foreldresamarbeid, ikke er en selvfølgelighet for en assistent eller en vikar. Hun sier også, i samtalen om hvordan det arbeides med foreldresamarbeid ved hennes enhet at:

«Det har vært litt uklart i perioder, det er ikke helt tydelig. Det er sånn som jeg har lært meg litt og litt» (Informant A)

For å forsikre seg om at alle ansatte er inkludert og involvert i enhetens foreldresamarbeid, kreves det at alle er med på refleksjon og informasjon, gjennom møter og planlegging. Risikoen som ligger i manglende involvering, er at de som arbeider tett på foreldrene og barna, blir overlatt til seg selv, og stoler mer på magefølelse og egne vurderinger. Dette kan,

i ytterste konsekvens, bli «løse kanoner på dekk». Det kan oppstå unødvendige misforståelser, og bli kime til konflikter, som kunne vært unngått ved bevisstgjøring og inkludering (Drugli & Onsøyen, 2010). Ved at systemansvaret for utviklende og godt foreldresamarbeid tydeliggjøres, kan kunnskapen og holdningene løftes og samkjøres i et personale. Om grunnlaget for foreldresamarbeid med fokus på barnets utvikling og behov på enheten ikke er godt nok, kan det føre til at foreldre ikke involveres, og være en risiko for at det gode foreldresamarbeidet forsvinner. Å inkludere hele personalet i refleksjon og nedfelling av gode holdninger og rutiner, tenker jeg vil være en investering for barnet, familien og personalet i helhet.

5.1.2 Møtepunkt

Å legge til rette og sikre at det er tid og rom for å ta en uformell, eller formell samtale, er et organisatorisk systemansvar (Drugli & Onsøyen, 2010). I intervjuet fikk informantene spørsmål om hvor og når de får tid og rom til å snakke med foreldrene i hverdagen. Samtlige forteller at dette i hovedsak foregår i hente- og bringesituasjoner, og at det er der de får sett samspill mellom barn og foreldre og får utvekslet informasjon. De opplever at de dagene eller tidene på dagen der det er få barn, og rolig, er det rom for mer småprat. Informantene uttrykker at det kan oppleves utfordrende å få tid nok til samtale med foreldre, når hente- og bringesituasjoner av ulike årsaker er travle.

«... det er jo selvfølgelig når det er få barn da, ikke sant .... Og når det er tidlig og få barn, så er det jo gode forutsetninger for en god prat, uten at det skjer så mye rundt oss» (Informant D)

Informantenes tanker om hente- og bringesituasjonene var naturlig nok preget av, og knyttet til restriksjoner og endringer i rutiner på grunn av smittevern. Møtepunkt, kommunikasjon, informasjonsflyt og samhandling, og hvordan Covid-19 har påvirket samarbeidet med foreldrene, blir nærmere belyst i kapittel 5.4.

I alle informantenes enheter er det satt av tid til og planlagt to foreldresamtaler i året, ett på høsten og ett på våren. Disse formelle samtalene er det pedagogene som har ansvar for, og alle informantene som er utdannet pedagoger, forteller om rom for å ta oppfølgingsamtaler i tillegg, om det er behov for det.

Funn viser at de ansatte er bevisste hvordan de møter foreldre og barn. Informant A, som er assistent-vikar, legger vekt på å møte barnet først, deretter også foreldrene.

«Jeg hilser alltid på barnet først, og ønsker å ha kontakt med barnet først, og så begynner jeg å snakke med foreldrene. Hilse og smile litt. ...» (Informant A)

Når informantene reflekterer rundt måten de møter foreldre på, er det noen som tenker at det er deres personlighet og menneskesyn som påvirker deres tilstedeværelse og imøtekommenhet. Flere av informantene forteller om at deres måte å møte foreldrene på i hverdagsmøtene, har noe å si for tillitsbygging og følelsen foreldre har når de leverer eller henter barnet sitt i barnehagen. Å være sensitiv, respektfull og ydmyk i møte med de reserverte og stille foreldrene, viser seg også å oppleves som viktig for samarbeidet og relasjonen. Dette underbygges av informant F sitt utsagn:

«... det er ikke alle som vil dele, og utlevere, og det tenker jeg at det må man også respektere. Man kjenner jo på vibbene som foreldrene gir også. Og så lenge det ikke er noe man fisker etter og ønsker å vite noe om, så må de få lov til å holde avstand hvis de ønsker det» (Informant F)

Når ansatte tar initiativ til kontakt på en engasjert måte, vil også foreldre som kan oppleves reserverte eller uengasjerte, kunne «mykne» opp, og få økt interesse for barnets liv i barnehagen. Å utfylle hverandres helhetlige kunnskap, vil i neste omgang komme barnet til gode, og det er nødvendig at begge parter bidrar i dette samarbeidet (Drugli & Onsjøien, 2010). Flere av informantenes svar på hvordan de opplever seg selv i møtet med foreldre, viser også at kroppsspråk, holdning og verdier mot dem de møter er betydningsfull for relasjonsbyggingen. Informant D uttrykker i sitt utsagn om møtet med foreldre, en holdning til ulikhetene han som pedagog kan møte.

«Man er jo ulike, og det skal vi være, men det forutsetter også at jeg aksepterer at vi er ulike. Noen trenger kanskje flere sjanser, så vi må se både ungene og foreldrene litt der de er, og vi vil jo det beste for alle, så det at man har et menneskesyn, og da tenker jeg både på barn og voksne, og det er ikke store forskjellen på det ... Vi vil jo

ikke forandre mennesket, vi vil bygge dem opp, og skape det beste ut fra der de er»
(informant D)

Jeg tolker svaret som at det å inneha en holdning som er raus og åpen, fører til at det enklere bygges en tillit og bidrar til at både ansatte og foreldre senker skuldrene og kan oppleve disse hverdagsmøtene som gode.

5.2 Rolleforståelse med barnet i fokus

Det ressursorienterte samarbeidet med familien, Vedeler (2011), beskrives som psykososialt arbeid med muligheter for å anerkjenne og støtte foreldre. Når et nytt barn starter i barnehagen, vil et ressursorientert samarbeid med familien helt fra starten, være et godt utgangspunkt for videre samarbeid. En positiv og engasjert holdning til foreldrene, kan være nyttig å ha med seg gjennom hele barnehageforløpet. I dette delkapittelet belyses det hvordan de ansatte ser på sin praksis i sammenheng med det psykososiale arbeidet med barnet og familien, også når det har oppstått en undring eller bekymring for et barn. Forståelse av egen betydning, samt hvordan barnet og foreldrene involveres i dette arbeidet trekkes frem.

Informant E sier noe om at det å spille på lag med foreldrene rundt barnet, kan føre til at barnet opplever en trygghet i å se og høre at omsorgspersoner rundt dem snakker om hvordan de har hatt det hjemme, og at foreldrene får høre hvordan de har hatt det i barnehagen.

«... hvis foreldrene kommer og sier noe som har skjedd hjemme, eller hvordan barnet har vært hjemme den dagen ... jeg tror også barnet da opplever trygghet av at vi som ansatte snakker med foreldrene, eller hvis vi gir tilbakemeldinger til foreldrene ... At de ser at mamma, og de som jobber og er sammen med meg hele dagen, snakker jo sammen. At det ikke er to ulike verdener ... skaper ro til barnet føler jeg» (informant E)

Sitatet viser en refleksjon over hvilken effekt det har for barnet når omsorgspersonene snakker sammen om det det har opplevd, enten hjemme eller i barnehagen. Ved å ha barnet som felles interesse, i samarbeid med foreldrene, gis det gode muligheter for å «komme

---

innenfor», få innblikk i hvordan foreldre opplever samspill både med sitt barn, men også med barnehagen og personalet der. Det åpner seg anledninger til å kunne veilede og gi råd, hvis det er behov for det (Drugli & Onsjøen, 2010).

Informant B sier noe om det å invitere foreldrene inn, ved å være raus, nysgjerrig og ydmyk:

«I forhold til det å være ydmyk, nysgjerrig og raus. Og invitere foreldrene inn på sin egen banehalvdel. Det anser jeg som en av mine viktigste oppgaver da, for jeg kan jo mene og tenke så mye. Men jeg mener at noe av det viktigste er at foreldrene kan komme med det selv. Og det vet vi jo alle, at det er godt å på en måte bli dyttet i riktig retning» (informant B)

Her kan den ansatte bidra til at foreldre føler seg inkludert og verdifull i samarbeidet, og dermed styrke det psykososiale miljøet rundt barnet. Mye av fagpersonens makt ligger i hens faglige kompetanse og i språket (Frøyland, 2017). Det informant B sier, kan tolkes som en systemisk tilnærming, hvor hun er oppmerksom på foreldrenes reaksjoner, og spør seg selv om det hun tror hun ser hos dem, før hun går videre.

Hvis den ansatte går ut fra at foreldrene ønsker det beste for barnet sitt, og at, som informant B beskriver, går inn i dialogen med en ydmyk holdning, inviterer dem inn på sin egen banehalvdel, vil man få mulighet til å anerkjenne og støtte dem i at de gjør noe meningsfullt (Vedeler, 2011).

Intervjumaterialet viser at det å bli kjent med foreldrene, fører til at man enklere kan samarbeide om barnet, til barnets beste. Å ha en tanke om at det å sørge for at foreldrene også blir sett og hørt, fører til at de får en trygghet, som gir ansatte i barnehagen anledning til å ivareta barnet på best mulig måte.

«Jeg tenker jo først og fremst at det er barna som skal bli sett og hørt og forstått, men så tenker jeg at dette skjer ofte gjennom foreldrene til å begynne med» (informant B)

Risikoen for barnet, i det å ha et utfordrende og vanskelig samarbeid med foreldre og barnets hjem underbygges av informant C:

«For vi er den andre verden barnet lever i. Og hvis ikke vi får sagt noe om hvordan barnet fungerer her, og vi ikke får høre noe hjemmefra, så faller barnet mellom to stoler.. Så det å både ha erfart og det å få foreldre til å forstå at vi må samarbeide, det

påvirker hverandre, det tror jeg er kjempeviktig. Uten at man skal gi foreldrene inntrykk av at man graver i privatlivet deres» (informant C)

Sitatet viser at informanten har en forståelse av at barnet psykososiale utvikling, kan hemmes av å falle mellom to stoler, eller to verdener som hun sier. Hvis man tar utgangspunkt i Bronfenbrenners økologiske modell, hvor barnet i tidlig alder, i hovedsak lever livet sitt i primærmiljøer (Ogden & Klefbeck, 1999), viser informanten tydelig at hun er bevisst at barnehagen og hjemmet er barnets viktigste utviklingsarenaer.

Empirien viser at ved å gi foreldrene anledning til å reflektere omkring barnet sitt ved å være til stede, og etter å ha vært en tillitsbygger i relasjonen, har ringvirkninger for hvordan barnet blir oppfattet både foreldre og barnehageansatte. Oppmerksomhet omkring barnets utvikling og ve og vel øker, når informasjonsflyten og dialogen er god.

Hvis den ansatte vedlikeholder en «vennlig nysgjerrighet», bidrar dette til at også foreldrenes nysgjerrighet på barna utvikles og vedlikeholdes (Frøyland, 2017).

Det er interessant å høre informant F fortelle om hvordan hun får informasjon ved å ha lagt til rette for en god dialog og samspill med foreldrene fra starten av.

«Nei da har du allerede gjort deg en tanke bak det da, som gjør at du tenker at her må jeg høre etter om; er dere noe mye ute i helgene, er dere mye ute og koser dere, er dere sammen med mye unger ... Det trenger ikke være noen påtatt fising, men for min del så handler det om å bli kjent med hvilke rutiner det kan være hjemme, litt sånne ting ... Ja og da har du en vanlig normal tilnærming til slike spørsmål, for det er jo dagligdagse spørsmål egentlig. Så er det enklere å stille dem også» (informant F)

Hennes utsagn bygger opp under tolkningen om at ved å få foreldrene til å fortelle om barnet, gjerne fra barnets hjemmearena, gjør det enklere å spørre, undre seg og prate rundt barnet..

Det er viktig at foreldrene anerkjennes som eksperter på sine egne barn (Vedeler, 2011). Når det oppstår bekymring for et barn, sier informanter at det å ha etablert et godt tillitsforhold til barnet foreldre er av betydning for videre dialog rundt det som er vanskelig. Ut fra denne empirien, tolker jeg at det er av betydning at de ansatte anerkjenner foreldrene som eksperter på sine barn, og at ved å ha en slik grunnholdning, blir dialogen lettere. Når ansatte i samhandling, får svar fra foreldre, og undrer seg sammen med dem, kan det enten

---

dempe bekymring eller føre til videre aksjon. Også samarbeid mellom personalet, klar ansvarsfordeling og rollefordeling er medvirkende faktorer, som nevnt i kap. 5.1. Det å sammen med foreldrene, få et helhetsblikk på faktorene som spiller inn på barnets atferd, gir et godt utgangspunkt for videre arbeid. Informant F, sier noe om forarbeidet før det blir en bekymringssak.

«Det er alt det som er i det sjiktet før det blir en så alvorlig sak. Og det er da jeg tenker at det har betydning hvordan vi jobber med denne familien i det daglige, og at vi kommer «inn» og får snakket med dem. Og da er alle like viktig på avdeling, en ting er ped.leder som er ansvarlig for å ta den praten, men den må jo ha grunnfeste en plass» (informant F)

Her viser informanten at hun opplever sin posisjon som viktig i forarbeidet, og at før pedagogisk leder eventuelt tar saken videre, er det av gevinst for barnet at en uro eller bekymring har blitt drøftet i personalet. Informantens opplevelse av involvering, tolkes dithen at involvering av personalet er viktig for håndtering av bekymring. Når alle som møter barnet og familien, har en oppfatning av barnets atferd og samspill mellom foreldre og barn, vil det være nyttig å innhente informasjon, før saken eventuelt utvides og tas videre opp i systemet.

Kunnskap og erfaring viser seg å ha betydning for samarbeidet over tid. Barnehagen ønsker alle barn og foreldre vel, men i mangel på kunnskap og ferdigheter kan samarbeidet gå i stå (Killén, 2012). I samtale med informant C, forteller hun at hun ikke har opplevd å ha foreldresamarbeid som har vært så utfordrende at det ikke har vært mulig å snakke sammen, på de 20 årene hun har arbeidet som pedagog. Etter å ha reflektert dypere i hvorfor hun tenker at det er slik, kommer hun etter hvert frem til at det kanskje har noe med måten hun tilnærmer seg foreldrene i starten av barnehagetiden til barnet. Det å «tune seg inn» til både barnet og foreldrene forteller hun, kan være en medvirkende faktor.

«Så kan jeg jo spørre, eller være mere strategisk, i forhold til møte med foreldrene, for å få frem noe, for så å kan bringe inn det jeg ser, på banen. Men hva som kommer først av høna eller egget, det handler litt om inn- tuning, og det er litt sånn ferdighet man må ha i barnehagen da, det her med å tune seg inn på, se an litt» (informant C)

Drugli & Onsøyen (2010), skriver at det viser seg at når foreldre blir bedt om å vurdere sitt samarbeid med for eksempel barnehagen, så har de fokus på sin relasjon til enkeltpersoner. Informantene har ulike posisjoner i sine enheter, og er bærer av ulik kompetanse og «taus kunnskap». Det gjenspeiles i svarene på hvorvidt de har reflektert over sin egen betydning for barnets psykososiale utvikling. Men etter å ha gått gjennom spørsmålene og de har reflektert rundt sin egen rolle, har de alle en tanke om at de er viktige i samspillet med foreldrene, som igjen har innvirkning på hvordan barnet har det i barnehagen. I enheter hvor informantene har vært involvert i refleksjonsarbeid og kompetanseutvikling i forhold til foreldresamarbeid, viser det seg at også bevisstheten om egne opplevelser og erfaringer, også kalt «taus kunnskap» er større. Refleksjon og bevisstgjøring av sin «tause kunnskap», eller «egen ryggsekk», kan utvide forståelsen for sitt eget arbeid, (Killén, 2012). Ved å arbeide slik, kan man i tidlig fase tydeliggjøre forventinger og dele tanker om hvordan barnet oppfattes både i barnehagen av andre barn og personale, og hjemme. Jo bedre foreldresamarbeidet fungerer, jo bedre blir man kjent med hverandre, det etableres tillit, og det blir mindre vanskelig å ta en utfordrende samtale når det blir nødvendig (Drugli & Onsøyen, 2010).

Informant E har vært involvert i arbeid med foreldresamarbeid og forteller dette om «egen ryggsekk»:

«... jeg tar med meg mye fra ryggsekken min, det er jo også grunnen til at jeg ville jobbe i barnehage også. For du tar jo kan du si de gode og dårlige sider fra foreldrene dine. Og vil gjerne gjøre den sterke siden best mulig da, og lære kanskje av de feil eller ...» (Informant E)

Videre forteller han også om et relasjonskartleggings- skjema de bruker i dette arbeidet, hvor personalet kartlegger egne relasjoner til barnas foreldre.

«Vi har hatt et sånt skjema med en tribune, der vi ser godt hvem vi kan sette nærmest oss da, og som vi har god kontakt med. Så har du noen som er lengere opp på den tribunen som det er litt vanskeligere å få kontakt med, eller ikke vanskelig, men at du må jobbe litt mere. Da er det på en måte, at de som er lengst unna, at vi må jobbe for å få dem nærmere oss da» (Informant E)

Det å anvende et slikt kartleggingsverktøy, kan bidra til økt bevissthet om egen rolle i foreldresamarbeidet, der det tydeliggjøres hvem av foreldrene som trenger å bli sett i større grad, og sørge for at alle foreldre opplever å ha noen i personalet de er nær, og kan komme til med sine tanker, ønsker, forventinger og uro.

5.3 Systemisk samhandling i barnehagen

«Å være systemisk orienterte fagpersoner, betyr at vi er oppmerksomme på den andres reaksjoner og spørre om det vi tror vi ser hos den andre. I barnehagen skal vi først og fremst bidra til gode forhold mellom barna og foreldrene, og vår kompetanse bør være god nok til dette formålet» (Frøyland, 2017, s. 29).

Begrepet systemisk tenkning, er ikke et velkjent og mye brukt begrep i barnehagesammenheng. Intervjuene viser at det tenkes på familien som en helhet, uten at det ordet helhet blir nevnt så mange gang. Dette lille utvalget er ikke representativt for alle ansatte, men gir grunnlag for å hevde at en stor del av personalet i barnehagene har en systemisk tilnærming til foreldrearbeidet. Det er allikevel ikke et begrep som det drøftes og jobbes mye med. Foreldresamarbeid er det begrepet som informantene kjenner til, og funnene har vist at det er ulikt hvordan det rettes søkelys mot dette samarbeidet som eget tema i barnehagen.

Helhetsinntrykket av intervjumaterialet er at det i praksis, mer eller mindre bevisst, arbeides systemisk i barnehagene. I alt fra de første samtalene, og hvordan det legges til rette for god dialog og trygghet både for barnet, foreldrene og de ansatte, til videre samarbeid i barnehageforløpet. Både gjennom hverdagsmøter og formelle møter, arbeides det mer eller mindre bevisst for at møtepunktene skal være positive og gi anledning til informasjonsdeling, undring og refleksjon.

5.3.1 Funn som viser eksempler på systemisk samhandling:

I dette delkapittelet har jeg gjort et utvalg av sitat fra informantene, som viser en praksis som ut fra faglig og teoretisk grunnlag, tolkes som systemisk samhandling. Samtidig drøftes og belyses intervjumaterialets empiri, som gir en forståelse av faktorer som kan påvirke denne samhandlingen. Faktorene tolkes og drøftes opp mot teorien om systemisk tenkning.

«Så vi hadde jo organisert litt på forhånd, og vi hadde lagt besøket til et tidspunkt der vi visste det var lite barn og, vi ville på en måte vise barnehagen fra godsida da ... og samtidig få litt ro og fred til å snakke om det som vi jobbet med og hvordan vi tenkte og organiserte og, for det er noe med å gi foreldrene et inntrykk i starten ... Men jeg har jo veldig trua på det her med å gi foreldre ro og på en måte la dem få suge inn litt inntrykk selv ...» (informant C)

Her utdyper informant C situasjonen hun hadde med i praksisfortellingen sin inn til intervjuet, og hvordan de sørget for å organisere og legge til rette for et godt første møte med barnehagen. Pedagog og barnehage var forberedt på faktorer som kunne påvirke foreldrenes inntrykk og trygghet, for at møtet skulle bli bra. Med erfaring og kompetanse i bunnen, kunne de gjøre dette på en god og positiv måte. Ved å se på seg selv som en del av systemet, der man ikke kan plassere seg selv som en utenforstående observatør, velger pedagogen og barnehagen her å være oppmerksom på at det er flere faktorer som fører til et godt møte, og at man er sammen med foreldrene om det (Jensen & Ulleberg, 2019).

Informant B snakker om en grunntanke og en felles filosofi hvor det å være raus, og ha gode hensikter med dialogen, hvor forforståelse og forhåndsdomming, ikke får ta plass. At det er en tanke om at det er de velmenende og gode argumenter som kommer frem i hvorfor man ønsker og forventer at ting blir ordnet eller fikset. Dette underbygges gjennom hennes utsagn om hvordan hun velger å gå frem i en situasjon hvor hun ønsker å nå frem med et budskap.

«... For du er drilla på å ta pauser, du gir, du skaper et trygt og godt rom da å være i. Uten å være påtrengende, eller bedreviter. Og når jeg snakker om oss, så bruker jeg ord som at jeg opplever, eller barnehagen opplever, hva tenker dere om det. Istedenfor at jeg forteller dem hvordan det skal være. Selv om det noen gang er det man har mest lyst til. Men det gjør man jo ikke» (informant B).

Et annet eksempel jeg velger å ta med er at en vikar, som selv har utenlandsk bakgrunn, også kan være en ressurs i barnehagens arbeid med minoritetsspråklige familier. Fortellingen som informant A hadde rundt det å se og observere samspill i en situasjon i garderoben, hvor hun selv så at her kunne hun gå inn å bidra i kraft av seg selv og sin erfaring:

«... det kan være de ansatte i barnehagen som kommer til dem. For det er masse innvandrereforeldre i barnehagen hos meg som ikke er god i norsk. Og jeg kan se de er

---

litt ukomfortable, forstår de hva de sier, og jeg ser det. Når noen mødre kommer og henter barna sine, og jeg tror ikke hun har forstått det hun har fått høre. Og jeg snakker med dem, og da begynner de å bli trygge på meg, og de begynner å spørre meg om ting ... Og de er mere komfortable, og det er liksom veldig viktig for meg når jeg ser at hun ikke forstår, og hvis jeg skal gi en beskjed om at de trenger det og det, så går jeg frem forsiktig og jeg peker på bilder og går frem på en måte som gjør at de forstår» (informant A)

Det denne vikaren gjør, den viktige jobben å se samspillet som foregår, ta grep og initiativ, invitere til dialog og til å bli kjent, bør bli lagt merke til, anerkjent og verdsatt av kollegaer og ledelse. Med sin bakgrunn, bidrar hun til at mødre som sliter med å forstå det som blir sagt, kan oppleve å bli tryggere på en ansatt som selv ikke snakker språket helt perfekt. Dette kan igjen bidra til at kommunikasjonen og relasjonen oppleves som mindre usikkert og uforutsigbart. Sitatet viser også hvordan egen bakgrunn, erfaringer og verdier kan være i arbeidet med mennesker, der hens utøvelse har store innslag av selvstendige vurderinger og skjønn (Jensen & Ulleberg, 2019).

«Så jeg tror jo at når ungene opplever og ser hvordan foreldre er mot de som jobber i barnehagen og motsatt, så tar de det med seg ... Læring som barna opplever i barnehagen, tror jeg handler veldig mye om å observere hvordan er vi som mennesker i relasjoner med hverandre, ikke sant. Så jeg har veldig troen på at de holdninger og de verdiene jeg viser overfor andre mennesker, ikke nødvendigvis det jeg sier, men bare min måte å være på, tror jeg har betydning. Og derfor tror jeg det er så viktig, alle vi som jobber i barnehagen, at vi møter hverandre og foreldre med respekt og er hyggelig og positiv. At det er lov å være uenig, men at ja ...»
(informant D)

Å være en del av det samme systemet, der vi alle er deltagere, der det ikke finnes noe ståsted hvor vi kan plassere oss som utenforstående observatører, kalles *annen ordens kybernetikk* (Jensen & Ulleberg, 2019). Utsagnet til informant D, viser at han ser på seg selv som en del av helheten, og er deltager i det samme system som barna, foreldrene og kolleger. Det viser en bevissthet over egen tilstedeværelse og praksis, som igjen har betydning for de menneskene som er en del av det samme systemet.

5.3.2 Faktorer som kan påvirke den systemiske samhandlingen

Alle mennesker i relasjon har betydning for hverandre, og i en samhandlingsprosess er det aldri mulig å ende opp på samme sted som en startet (Familievernkontoret i Ålesund, 1992). I barnehagehverdagen skjer det stadige forandringer for både barn, foreldre og ansatte, og de må alle tilpasse seg forandringer hos hverandre. Faktorer som påvirker samhandlingen, eller forandringer i systemet som har innvirkning på, og konsekvenser for menneskene i systemet, kan være mange. Gjennom studiens data og analyse, viser funn at det er flere faktorer som påvirker de ansatte, og som igjen kan påvirke den systemiske samhandlingen. Videre presenteres faktorer som informantene trekker frem som betydningsfulle for dem i deres praksis, og som tolkes som forandringer i systemet.

Personalsituasjon

Stabilitet og tilstedeværelse i personalgruppa nevnes av flere informanter som en faktor som påvirker hverdagen, både for foreldre, barn og ansatte. Mye utskiftning har innvirkning på samarbeid. Personalsituasjonen og personal- stabilitet har innvirkning på om det er rom til å ta seg tid til de små samtale med foreldrene eller i møtesituasjoner der både barn, foreldre og ansatte er til stede. Manglende stabilitet og svak bemanning kan også gjøre det vanskelig å ha overblikk og fange opp signaler på negativ utvikling hos eller omkring et barn.

Informant F sier noe om dette i sitatet:

«Jeg merker det godt når de ped.lederne som er kommet tilbake tar den jobben som jeg har gått å kjent på skulle vært gjort» (informant F)

Og utfyller med å si dette om det å ha støtte i, eller noen å snakke med når det oppstår en bekymring.

«Hvis alle er på plass så har jeg noen å snakke med, og tid ...» (informant F)

Å selv være mor eller far

Informant A og C, beskriver begge at det å ha erfaring som mor, påvirker samhandlingen med foreldene. Det å kjenne til, og vite hvordan det kan oppleves, både i det å levere barn til ukjente og kjente trygge voksne og være stresset og ha det travelt. Eller hvordan det er å bli møtt og sett av en trygg voksenperson som vil barnet ditt og deg som mor eller far vel, virker

---

inn på evnen til å føle med og sette seg inn i foreldrenes livsverden. Dette kan beskrives som *relasjonell resonans*, et begrep som betegner gjenklang eller samklang som virker mellom mennesker og ulike sider av våre oppfatninger av virkeligheten (Jensen & Ulleberg, 2019). Er en ansatt mor eller far selv, kan en oppleve resonans, som påvirker den relasjonen vi står i og hvordan man utøver handlinger i yrkeslivet, og det kan oppstå en meningsfull helhet. Informant A uttrykker en slik personlig resonans slik:

«Jeg kjenner meg selv, og det er fordi jeg også har barn, og det skjer også med meg mange ganger, at jeg må skynde meg på jobb, da har man samme følelsen, og man må finne den balansen, og noen ganger mister man balansen, man blir stresset og barna merker det» (informant A)

Det understøttes av informant C's utsagn:

«Ja, og jeg trekker ofte paralleller til hva man, hvordan man ville blitt møtt som mor, og i forhold til hva som ville vært bra nok for meg og mitt barn» (informant C)

Nysgjerrigheten

Barnehageansatte har et faglig ansvar for å gjøre det de kan for å legge til rette for et samarbeid med foreldrene. Foreldrene har et ansvar for å bruke det barnehagen tilbyr. I dette ligger en tro på at foreldrene har kompetanse til å bruke det barnehagen tilbyr, på den måten som passer i deres liv (Frøyland 2017). Det er dette som menes når man i systemisk retning, har tro på familien og systemets egne ressurser, og at det er den ansattes oppgave å bidra til å lokke dem fram (Vedeler 2011). En barnehageansatt som samhandler med barn og foreldre, er de en del av samme system som familien. I systemet kan det oppstå misforståelser, der det kan være vanskelig å møtes, se og forstå hverandre. Det kan da oppstå så store kommunikasjonsvansker, at de involverte mister nysgjerrigheten på hverandre. Da vil fagpersonens nysgjerrighet være avgjørende i samspillet. At den vedlikeholdes, og utvikles, gjerne i samspill med kolleger, men aller fremst foreldrene. Hva som driver nysgjerrigheten vår, kan være ulikt fra person til person. Det å være nysgjerrig på de menneskene vi møter i en profesjonell kontekst, er med på å prege hvordan vi tilnærmer oss i kommunikasjonen. Relasjonen vi får til de menneskene vi møter, avhenger av om vi bryr oss om dem vi møter, og er nysgjerrig på hvem de er, hva de ønsker og forventer, og hva vi får vite. Det vi får av informasjon fra den andre, fører til at det oppstår ny kunnskap, og systemet må tilpasse seg

forandringer, ut fra den nye kunnskapen. Et system kan aldri stoppe opp og fryse en forandring eller en konsekvens (Familiekontoret i Ålesund, 1992). Informant D og E forteller noe om det å være nysgjerrig på en måte som fører til kunnskap, og om hva som fører til at nysgjerrigheten trigges. Informant E forteller at endring i barnets atferd trigger nysgjerrigheten, og at det igjen fører til at han er mer interessert i om det har skjedd noe i barnets liv som kan føre til endringen.

«Jeg tenker at det har noe med måten jeg er på, det skal jeg være så ærlig å si. Det handler litt om dette du snakker om, nysgjerrigheten. Er det noe man ønsker å snakke om så er det bare å fore på» (informant D)

«Altså, jeg kan jo tenke og få et bilde av hva de gjør hjemme, ut fra det barna forteller. Ut fra hvordan barnet oppfører seg, og da kan det trigge nysgjerrigheten på hva foreldrene gjør hjemme når slike ting skjer. Det kan oppstå en undring da ...» (informant E)

«Egen ryggsekk» og taus kunnskap

Hva man har med seg av egne erfaringer gjennom barndom, ungdom og voksentid, både som enkeltmenneske og i samhandling med venner, familie og i et samfunn, spiller inn i hvordan du samhandler med andre. Noen delte erfaringer fra de selv var barn, og informant E forteller i intervjuet om det å ha en tvillingsøster, å vokse opp med skilte foreldre. Har fortalt om det å gå i barnehage med en god mannlig omsorgsperson, og hvilken betydning det hadde for han. Det hadde vært med på å prege hans ønske om å bli en god barnehage-ansatt. En profesjonell barnehageansatt må være til stede, åpen for, registrere og leve seg inn i det foreldre opplever og er opptatt av, og kunne gjenkjenne tilsvarende følelser i seg selv. Det handler om å respondere så sensitivt som mulig (Killén, 2012).

Tid og rom

Mangel på tid og rom til å snakke med foreldre kan ha betydning for hvordan det oppleves å ha kommunikasjon med foreldrene. Å legge til rette for oppfølgingssamtaler, enten på telefon eller ved et senere tidspunkt kan være et godt alternativ, om det ikke er tid til å ta det i gangen i hente- eller bringesituasjonen. Noen foreldre er sårbare i møte med profesjonelle faggrupper, og det er en balansekunst å favne om de ulike foreldregrupper man møter (Glaser, 2018). Det å ha mulighet til å ta seg tid til den ekstra telefonsamtalen, eller de

---

ekstra 5 minuttene i gangen, kan være av stor verdi for videre samhandling. Dette understøttes av informant C's utsagn om tid og rom i samarbeidet:

«Nå tror jeg heller at jeg ville ha kalt inn til en samtale for å få rom og tid i stedet for å snakke med dem på telefonen eller i gangen. Heller satt av tid, for det har jeg god erfaring med, at hvis vi setter av tid, så blir det enklere for foreldrene også»
(informant C)

Trivsel og anerkjennelse

Som en del av et barnehagepersonale, kan det å ha en holdning av uærbødighet med seg, det å ikke ta seg selv for høytidelig, ha en innvirkning på trivsel (Frøyland, 2017).

Intervjumaterialet viser at det å få gode tilbakemeldinger, enten det er fra kolleger, barn eller foreldre påvirker trivsel og samarbeid, både med foreldre og kolleger. Noen av informantene forteller om gode forhold og kultur for å gi tilbakemeldinger i kollegiet, andre opplever at det er for lite av det. Det presiseres at det er av stor betydning at foreldrene gir positive tilbakemeldinger, særlig hvis den er direkte der og da. Det er med på å gi en meststringsfølelse og giv til å fortsette å jobbe for god relasjon og kommunikasjon. Noen forteller at det er alfa omega å ha gode relasjoner til foreldrene, og det har alt å si for om det oppleves godt å komme på jobb. Det tolkes som at det å bli sett og anerkjent, er like viktig for de ansatte som for barn og foreldre.

«Hadde jeg ikke fått den positive feedbacken noen gang liksom, så hadde jo min hverdag vært helt annerledes også. Man er jo avhengig av å få noen tilbakemeldinger. Og da spesielt gode tilbakemeldinger ... det er jo ikke noe som å få høre det fra noen andre at de føler at du gjør en god jobb» (informant F)

Videre sier hun dette om å ha et godt miljø rundt seg på jobb:

... jeg tenker jo det at hvis det ikke er et bra psykososialt miljø på jobb, så har jeg det jo ellers ikke bra heller. For på jobben min, det er jo der jeg tilbringer tiden min. Og har jeg det ikke bra på jobb, så tror jeg ikke jeg har det så innmari bra hjemme heller. Da vil jo alt av tanker gå til at; nei skal jeg på jobb i morgen igjen nå ... det vil jeg ikke, jeg kunne tenkt meg å være hjemme. Så jeg tenker at det har alt å si egentlig»
(informant F)

Arbeid med trivsel på jobb, er også et systemansvar, og behov for å ta tak i utfordringer underveis oppstår. Som i kommunikasjon og relasjon med barn og foreldre, gjelder det samme overfor kolleger, nemlig å være oppmerksomme på reaksjoner hos den andre. For at samarbeidet med foreldre skal være godt, tolker jeg det slik at det er av stor gevinst at det også er trivsel blant personalet.

Det å bli sett av ledelse og personale

Det å bli sett er et eksistensielt behov hos alle mennesker, i samhandling med andre. Det å føle seg verdifull i et samfunn, enten om det er på jobb, i hjemmet, blant venner eller i et annet miljø (Drugli & Onsjøen, 2010). Det å føle en tilhørighet, og bli verdsatt som den du er, i for eksempel et arbeidsmiljø som er den konteksten som snakkes om her, vet vi er viktig for selvfølelsen og for at et menneske skal kunne føle seg trygg. Informant E beskriver opplevelsen av å bli sett av ledelse og kollegaer på avdelingen, og beskriver det å spille hverandre god på en positiv måte:

«Ja, det gjør jeg jo både av sjefen min og av pedagogen som leder avdelingen min. Hun hadde jo ønsket at vi skulle jobbe sammen, og hadde sagt det til sjefen min. Og da får jeg en anerkjennelse føler jeg, når noen har lyst å jobbe med meg. Vi er flinke til å gi hverandre komplimenter inne på avdelingen, så spiller vi hverandre god da»
(informant E)

Kompetanse og erfaring

I intervjuene kommer det frem fortellinger og situasjoner der kompetansen og erfaringen viser seg betydelig for hvordan samhandlingen med foreldrene foregår. To av pedagogene som ble intervjuet beskriver situasjoner hvor jeg tolker det som vesentlig at de har den lange erfaringen og kompetansen med seg inn i sin praksis.

De ser situasjoner i et bredere perspektiv, og er oppmerksom på at det er mange faktorer som kan påvirke atferd og samspill. De bruker også egen faglig kunnskap for å stå trygt i relasjonen. Et eksempel på dette er blant annet fra informant C:

«Når man møter foreldre som er så direkte, så tror jeg det blir best å møte dem på en direkte måte tilbake, og at det kanskje handler litt om at jeg har gjort meg noen erfaringer på det her med å speile foreldrene der de er ... Med disse foreldrene

---

opplevde jeg at de slo seg til ro med, at, når det ble faglig begrunnet så var det greit. De stolte på det vi sa, og det vi gjorde. For det var begrunnet i noe fag og erfaring ...» (informant C)

Informant B beskriver i sitt intervju, at det har vært en utvikling for henne i det å være raus og åpen for de ulikheter som foreldrene representerer, og at det er en god ballast for henne i disse møtene som også kan by på motstand og utfordringer.

«Vi er opptatt av at ting ikke skal gå for langt, vi er opptatt av å ta det der og da. Men vi er opptatt av å ta det, som den praksisfortellingen jeg hadde med meg, på et nysgjerrig vis. Og være raus mot ulikheter, for vi møter jo veldig mange ulike foreldre. For å kunne stå i det så tror jeg at man må være raus i deg da, og du må ta på deg profesjonsbrillene. Og det har også blitt et sånt faguttrykk nesten, at det dreier seg om at en skal stå stødig i jobben sin da, for å kunne møte alle disse her ulikhetene da» (informant B)

I situasjoner hvor det er behov for å diskutere med kolleger og ledelse, viser funn at det å ha støtte og noen å henvende seg til er viktig. Informant sier i sitatet under fordelen med å ha noen å gå til for å få råd og tips, og noen å diskutere med betyr mye for henne i sin rolle som pedagog.

«Evnen til å se ting fra et annet perspektiv. Få litt annet ... kanskje litt råd og tips, ut fra en annen erfaring. Det er jo mye erfaringsbasert i denne bransjen her, i hvert fall hvis man har holdt på noen år, at man har gjort seg noen erfaringer, og det fungerte da, å bli spurt om man har prøvd det» (informant C)

Å ha noen å støtte seg til, spille ball med, diskutere og reflektere sammen med, viser seg å være av stor viktighet for den systemiske samhandlingen. Vi forholder oss til våre ideer om tingene vi ser. At vi tolker og forstår fenomener, samspill, situasjoner og virkelighet, ut fra hvem vi er og hva vi har lært. I denne systemiske helheten, er derfor samhandling og kommunikasjonen viktig, for å utvide, forstå og tilegne seg ny kunnskap og erfaring, som igjen fører til utvikling i relasjoner (Ulleberg 2004).

5.4 Pandemiens klamme hånd

I intervjuene kom det momenter som ikke var planlagt å undersøke på forhånd. Materialet er derfor kategorisert og analysert med tanke på hvordan informantene har opplevd å samarbeide med foreldre under en pandemi. Funnene drøftes ikke opp mot teori, men tolker ut fra faglig forankring og kunnskapsstatus. Det siste året har kommunikasjon og samhandling vært preget av smittevern og restriksjoner, munnbind og avstand. Alle informanter fortalte noe om hvordan dette hadde vært for dem, og hvordan de har opplevd at dette har påvirket samspeillet mellom og med både barn og voksne.

Møtevirksomhet

Informantene forteller om store endringer i organisering av hverdagene, møtestruktur, og har opplevd at det har vært utfordrende å ha gode møteplasser for foreldresamarbeid. Foreldremøter og foreldresamtaler har enten vært fraværende, eller foregått digitalt. De opplever å miste noe av nærheten, og grunnlaget for informasjonsutveksling. En av informantene uttrykket det slik, når det i en periode var ok å ha foreldrene inn i barnehagen, og at de kunne ha et fysisk møte, ansikt til ansikt.

«Nå får jo ikke foreldrene komme inn, men før koronaen fikk jo foreldrene komme inn på avdelingen. Jeg husker når jeg hadde foreldresamtaler nå i høst, så var det så godt å bare få satt seg ned for å prate» (informant D)

En annen informant forteller at det har vært få eller lite møtevirksomhet innad i barnehagen, sosiale arrangement og at covid- relatert sykdom eller sykefravær har vært ekstra utfordrende.

«Vi har ikke hatt møter, vi har ikke ... Så ting har jo vært helt ... Foreldresamtaler har det jo også vært dårligere med, i den covid- perioden, pluss at vi har hatt ped.ledere som har vært sykemeldt...Og det merker man jo veldig godt i denne covidten, at man får mye mindre kollegialt miljø da, man savner jo det også, at man kan gå ut å ta seg en øl eller finne på noe sosialt, gå turer eller. Alt har jo på en måte stoppet opp. Og det er jo kjempesynd ...» (informant F)

Noen av informantene forteller også om hva de opplever at pandemien har hatt å si for barnet, når ikke foreldre får være inne i garderoben mer enn i korte sekvenser, og at køen utenfor er lang. Informant C sier noe om sårbarheten i relasjonsarbeidet, og hva det vil si å ikke ha tid og anledning til å snakke ansikt til ansikt.

«Det er sårbart, det er vanskeligere å komme i posisjon. Fordi det er så kort og det er så hastig. Det er ikke rom for det lille ekstra. Det informeres om det som må informeres om og ikke noe mer. Det er ikke tid nok til å snakke om dette gode. Foreldrene får ikke tid til å se barnet sitt i barnehagemiljøet, de får bare et blick inn. Og da ser de kanskje barnet sitt i full krangel, eller i ... for det er ofte en situasjon som er litt uoversiktlig ... Barna leveres over dørstokken ... og ... Vanskelig å få det til å bli en god greie da. Da er det noe med, og samtidig opplever vi at foreldrene tar lite kontakt, tar lite kontakt med barnehagen, og involverer seg mindre ... det er en annen måte å ha foreldresamarbeid på, det er ikke noen tvil om det» (informant C)

Samspill under smittevern og restriksjoner

Informantene reflekterte underveis i intervjuet omkring bi- effektene av strenge smittevernstiltak. Eksempelvis med bruk av munnbind, hvor kroppsspråket begrenses, spesielt ansiktsuttrykk, med blick og fokus på barnet. Og med det mulighetene til å opprettholde dialog og informasjonsutveksling. Ut fra disse refleksjonene fikk jeg forståelsen av at flere av informantene opplevde å «miste» tryggheten eller bekreftelsen i de små signalene og uttrykkene i ansiktet. Det var også noen som fortalte at barna ikke fikk vise frem det de har vært med på, og den ansatte fikk lite eller ingen anledning til å observere samspill i hente- og bringesituasjoner. Flere uttrykte at de opplevde å «miste» litt oversikt, samt at de visste mindre om hvordan familier og barn hadde det hjemme. Underveis i intervjuet kommer det også frem at de snakket mindre med foreldrene også i denne tiden, for det var så mange andre ting som skal tas hensyn til først. Informant E, sa dette:

«Men det er jo annerledes, når barna ikke får vise foreldre, og de ikke kan komme inn å se hva som har skjedd i løpet av dagen» (informant E)

«Vi merker jo at vi lider veldig under det nå i koronatiden. Vi får ikke snakket nok.. Vi får også lite innblikk i samspill foreldre- barn i hente- og bringesituasjonen. I forhold til relasjon. Vi hører jo, men vi ser ikke. Vi får mindre innblikk i dette

samspeillet. Før pandemien var vi litt på dette med at foreldrene kom inn og at det skapte uro, men dette skaper mere uro syns vi» (informant C)

Det er interessant det hun sier om at tidligere kunne man oppleve et samspill som uro- skapende i en garderobesituasjon, hvis det bar preg av utfordringer. Nå som pandemien har forhindret å observere dette samspillet, skapte det større uro at man ikke fikk anledning til å observere slike samspill mellom foreldre og barn. Så jeg tolker det slik at det er bedre å observere og være til stede i en situasjon der man kan følge med og eventuelt bidra til ro og problemløsning, enn ikke å få være til stede. Jeg forstår det som en uro og bekymring for både barn og foreldre, og hva det kan føre til i et lengre perspektiv.

Kapittel 6: Avsluttende betraktninger

Dette forskningsprosjektet startet med en forforståelse om at bevissthet omkring egen rolle i samhandling med foreldre i barnehagen, har betydning for barnets psykososiale utvikling, jf. kap. 4.2.3. Ut fra egen bakgrunn fra barnehage, og videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge, og familierapi, utviklet det seg i tillegg en forståelse av at; i barnehagen arbeides det systemisk (jf. kap. 3.5, s. 26-29), uten at det nødvendigvis er et kjent begrep for ansatte. Ved å intervju barnehageansatte, og analysere deres erfaringer og refleksjoner, har jeg fått en innsikt i hvordan de opplever seg selv og egen rolle i samhandling med foreldre. Ved å intervju kun barnehageledere, hadde jeg kunne fått bredere innsikt i det organisatoriske arbeidet med foreldresamarbeid som tema. Hadde jeg intervjuet foreldre, ville jeg fått anledning til å få deres perspektiv og tanker om foreldresamarbeidets relevans og betydning. Mitt valg av informanter, har allikevel gitt meg empiri som har ført til innblikk i hvilke faktorer som profesjonsutøvere opplever påvirker samhandlingen mellom de voksne, og hvilken betydning dette kan ha for barnet.

Studien har forsøkt å besvare følgende forskningsspørsmål: *Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?*

Ansvar og åpenhet

Funn viser at pedagogene i studien er bevisst sitt ansvar for å skape en god dialog og samhandling med foreldrene. Felles for pedagogene er at de særlig opplever det viktig å etablere en god kontakt, tidlig i barnehageforløpet, for å sikre et godt samarbeid videre. Å ha avklarte ansvarsområder er noe alle pedagogene som ble intervjuet var inne på, og særlig viktig viser det seg å være for de som deler på det pedagogiske ansvaret.

Nærhet og god relasjon til ledelse og medarbeidere er betydningsfullt for både assistenter og pedagogene, også i situasjoner hvor samarbeid med foreldre kan oppleves som vanskelig. Særlig det å kunne få veiledning, råd, reflektert høyt, eller få sortert tanker og eventuelle bekymringer trekkes frem. Informantene ønsker, setter pris på og ser verdien av lav terskel for å ta opp saker med medarbeidere og leder. Særlig der det er behov for å diskutere «her og nå», jf. kap. 5.1.1, s. 46. Lav terskel for å ta opp en bekymring eller undring, er en praktisk konsekvens av åpenhet, trygghet og tillit i staben. Informantene med pedagogisk ansvar,

forteller om viktigheten av å ha alle med i foreldresamarbeidet, og at ansvarsfølelsen for at det nærmeste kollegiet på deres avdeling, er samkjørte om holdninger og verdier i samhandlingen. Informanter, særlig pedagogene, trekker frem det å få med seg alle foreldre inn i godt samarbeid, som viktig for dem. Det ligger inn under ansvarsfølelsen pedagogene har, at alle skal bli inkludert.

Assistentene/fagarbeidere uttrykker også en bevissthet omkring egen betydning i samarbeidet med foreldrene. De opplever at deres væremåte og holdning er med på å påvirke dialogen. For de som har stått i situasjoner de har kjent på som ekstra vanskelig, trekkes støtten i medarbeidere og ledelse frem som betydningsfull i prosessen. Flere svar viser at det å bli inkludert i refleksjonsarbeid, samt få veiledning og råd, har innvirkning på hvordan assistenter/fagarbeidere opplever sin egen rolle i foreldresamarbeidet.

Metodeverktøy og rutiner

Behovet for klare rammer i tjenestevei, råd og veiledning er trukket frem som viktig for alle informantene. De informantene som har erfart å bli inkludert i arbeidet omkring foreldresamarbeid, tegner en klarere bilde av hvordan foreldresamarbeidet virker og har innvirkning på barnas psykososiale hverdag og utvikling. Alle informantene forteller at de er involvert i samarbeidet og utøvelsen, men i ulik grad inkludert i forberedende og analytisk arbeid, og i refleksjonene omkring utøvelsen av foreldresamarbeidet. Refleksjonen kommer frem tydeligst, der informantene arbeider i enheter hvor det blir anvendt et metodeverktøy som kartlegger relasjonen mellom den ansatte og foreldre. Jeg vurderer informantenes svar dithen at inkludering i refleksjon og temaarbeid har positive konsekvenser for atferd i relasjonsbygging, og reduserer faren ved «løse kanoner på dekk», jf. kap. 5.1.1, s. 51. En løs kanon er for så vidt ikke noe problem så lenge skuta seiler stødig og ikke vingler. Men når det blåser opp til storm trenger mannskapet kraft og verktøy til å holde kanonen i ro og kunnskap som forhindrer antenning av vådeskudd. Flere informanter sier på ulike måter at svakheter ved samarbeidsrelasjoner og informasjonsutveksling kan skape utrygghet hos foreldre, barn og ansatte. Informantene mener slik utrygghet er uunngåelig, og jeg tolker derfor materialet slik at refleksjoner om praktisk foreldresamarbeid kan gi den barnehageansatte relasjonell trygghet til nytte og glede for alle involverte. Refleksjonsarbeid kan åpne rom for flere perspektiver, nysgjerrighet og undring. Å ha alle er med, krever en prioritering av ledelsen, hvor også ansatte i lengere vikariat blir invitert til deltagelse. Det er ofte assistenter, vikarer og fagarbeidere som er mest til stede på avdeling, og dermed oftest

---

møter forelder i uformelle hverdagssituasjoner. Økonomiske hensyn kan virke inn på denne prioriteringen, og begrense omfanget – at de barnehageinterne refleksjonsdialogene blir for få og ikke inkluderer alle ansatte. Det jeg har funnet kan altså styrke og nyansere det som står i veilederen «Barns trivsel- voksnes ansvar», jf. kap. 2.2.4, s. 16. Den gir gode forslag og råd om hvordan man kan arbeide godt i samarbeid med foreldre, for å styrke barns psykososiale utvikling. Når foreldresamarbeid er et tema som blir prioritert av ledelse i barnehagen, fører det til økt refleksjon og bevissthet omkring egen rolle.

Voksenrelasjon med barnet i fokus

Ved at omsorgspersoner har barnet som felles interesse, vil de ansatte ha større mulighet for å «komme innenfor» i familiens livsverden, gi og få informasjon som fører til økt forståelse for barnets utvikling, atferd og utvikling. Felles holdninger, verdier og rutiner i personalet virker også inn. Flere av informantene forteller om situasjoner hvor barnet er delaktig og til stede i møtesituasjoner mellom dem og foreldrene, hvor de ser at kommunikasjonens art påvirker hvordan barnet har det. De forteller om en trygghetsskapende dialog, hvor barnet uttrykker å føle seg sett og hørt. Noen av refleksjonene i intervjuene viser at manglende tid og rom til samtale med foreldre, fører til bekymring for at ting tar for lang tid. Flere informanter er inne på at barnet blir den sårbare part i et samspill som går tregt, eller hvis det av ulike grunner tar lang tid å få snakket om en bekymring i personalet. Inntrykket er at informantene opplever at bevisst arbeid for god kommunikasjon fra første dag gir færre utfordringer i foreldresamarbeidet. De informanter som har lang erfaring, viser til få eller ingen samspill som har vært så utfordrende at det har gått i stå. I intervjuene fortalte informantene om egen «taus kunnskap», erfaringer eller kompetanse som de tenker har innvirkning på deres praksis.

Faktorer som påvirker samhandling mellom foreldre og ansatte

Barnet, foreldrene, og barnehagen, er en del av en helhet, og denne studien anvender et systemisk perspektiv som utgangspunkt for å forstå og legge til rette for en god barnehagehverdag for barnet, jf. kap. 3.5, s 26-29. I presentasjon og drøfting av funn i kap. 5.3.1 og kap. 5.3.2, tolkes og drøftes empirien opp mot det systemiske perspektivet. Fra de første møtene, gjennom barnehageforløpet og til barnet begynner på skolen er det mange felles trekk mellom barnehagepraksis, og systemiske teorier og praksis. I formelle og uformelle samtaler arbeides det mer eller mindre bevisst for at møtepunktene skal være

positive og gi rom for undring, deling og refleksjon. Svar fra flere informanter viser at det tenkes på familien (barn, foreldre og tilhørende omsorgspersoner) som en helhet, selv om det ikke anvendes terminologi fra systemisk teori eller helhetlig tenkning. Foreldresamarbeid er det begrepet informantene kjenner til. Flere av pedagogene snakker om å få alle foreldrene med inn i samspillet, invitere dem inn i barnehageverden, og viktigheten av å ha en raus, ydmyk og respektfull holdning trer frem som avgjørende for et godt samspill. Informanter beskriver hjemmet og barnehagen som to ulike arenaer (verdener) som i fra barnets livsperspektiv er en virkelighet. Idealet er at foreldresamarbeidet skal sikre dialog som gjør at barna opplever sammenheng, ikke daglige reiser mellom to uavhengige verdener, altså tilhørighet til ett system (en landsby/stamme).

Studien viser at det er en rekke faktorer som påvirker den systemiske samhandlingen, og at forståelsen av samspill og relasjoner har gjensidige avhengigheter og påvirkninger. Forandringer i systemet, kan være helt konkrete og åpenbare, som for eksempel et nytt søsken, eller sykdom. Små episoder, eller sågar tanker som en bekymring for barns samspill med foreldre eller andre barn, utvikling eller atferd, har også en innvirkning på *systemet*, jf. kap. 1.1, s. 9. Dette vil igjen ha konsekvenser for videre samhandling. I kap. 5.3.2, drøftes og tolkes ulike faktorer som påvirker samhandlingen. Erfaring og kompetanse er allerede nevnt i kap. 5.2, og er av betydning, men erfaringstilgangen stopper ikke der. Noen av informantene som selv er forelder, forteller om det å kjenne seg igjen i hvordan det kan oppleves å være trygg eller utrygg i situasjoner som omhandler deres barn. Allikevel skiller ikke svarene fra de som har barn selv, og de som ikke har barn, seg nevneverdig fra hverandre. Felles for alle informantene er at de uttrykker å ha evne til mentalisering og sensitivisering i møte med foreldrene. Det sammenfaller med en systemisk forståelse, hvor vi har et ansvar for den andre, og i faglig arbeid, et ansvar for å legge til rette for et samarbeid ut fra den kunnskapen vi har og tilegner oss.

Nysgjerrighet - metode og katalysator for å se og forstå

Informantene forteller om at deres nysgjerrighet virker inn på samhandlingen med foreldre. Det er ulike situasjoner eller faktorer som påvirker nysgjerrigheten, men flere nevner at det er en drivkraft i det å undre seg eller ønske å vite mer. Da spør de mer, og får flere svar, som kan avkrefte eller bekrefte ting de lurer på. Nysgjerrigheten beskrives av flere informanter som en metode for å skape informasjonsutveksling som fører til ny kunnskap. Kunnskap og erkjennelser som i neste omgang fører til utvikling og/eller endring av praksis. Samtidig er

---

det flere som uttrykker at respekt for at det ikke er alt foreldre vil fortelle om, og at det er viktig for dem å ikke tråkke på noens tær, eller oppleves som altfor nysgjerrig. Evnen til å tilnærme seg, og hvilken holdning den ansatte har i tilnærmingen, spiller inn på hvordan samspillet utvikler seg.

Samarbeid må finne sted og tid

Opplevelsen av å ha tid og rom nok til å få gode møtesituasjoner i barnehagen viser seg å ha stor innvirkning på hvor godt de ansatte får kommunisert, jf. kap. 5.3.2, s. 62. Når på dagen barna hentes og bringes, har tydelig innvirkning på om det er rom for å ha mer tid til samtale, enn kjappe og korte “hei” og “hadet”, jf. kap. 5.1.2, s 52. Flere av informantene sier beskriver glede ved og verdien av gode hverdagsmøter i situasjoner der det ikke er travelt. Når det er tid til utvidede samtaler i hverdagen, forteller kildene at det også bidrar til økt trivsel for de ansatte. Det blir tid til å gi hverandre tilbakemeldinger, og gode tilbakemeldinger fra foreldre, direkte i møter, ansikt til ansikt, er av svært stor betydning for alle de ansatte informantene. Trivsel i kollegiet, et godt psykososialt arbeidsmiljø, virker også inn på selvfølelse og mestring, jf. kap. 5.3.2, s. 65. Her spiller det en vesentlig rolle om det er en god tilbakemeldingskultur, og om ledelsen er delaktig i arbeidet med å skape et godt psykososialt miljø, også for de voksne. Anerkjennelse og åpen dialog innad i barnehagen bidrar til å gi den ansatte trygghet i møtet med situasjoner som utfordrer relasjoner, og relasjoner som blir utfordrende.

Analysen av empirien viser at det er ulikheter hos de som har formell og uformell kompetanse, jf. kap. 5.3.2, s. 66. Hvor lang fartstid den ansatte har fra arbeid i barnehage, har også noe å si for kvaliteten i foreldresamarbeidet. Erfaring og kompetanse kan være svært forskjellig, men en fellesnevner er betydningen for tryggheten i samspillet og rolleforståelsen. Assistentene/fagarbeiderne som føler ansvar både for godt foreldresamarbeid og samarbeid med medarbeidere og ledere, er prisgitt en ledelse som skaper romslighet og praktiserer en inkluderende «lavterskel»- kommunikasjon.

Pandemi – krise som stresstest og øyeåpner

Gjennom pandemien, har det vist seg å være krevende å ivareta godt samspill, kommunikasjon og relasjonsbygging. Barnehagen som et dynamisk fungerende system, blir påvirket av en pandemi, og dette har en konsekvens for hvordan de ansatte opplever

samhandlingen i en slik situasjon. Dette bekreftes av svarene fra flere av informantene. De forteller om sårbarheten gjennom det siste året, der foreldre og ansatte har mistet mye av den daglige kommunikasjonen. Møtepunkt har vært preget av munnbind, spriting av hender og dårlig tid, og lite eller ingen tid til samspill og dialog. En slik påvirkning utenfra har konsekvenser for hvordan barnehagen som system fungerer. Den globale skalaen og de lokale responsene har synliggjort at “alt henger sammen med alt”.

Flere informanter forteller om at pandemihåndteringen har satt barna i en sårbar posisjon, jf. kap. 5.4, s. 68. Mennesker utvider forståelsen for hverandre, blir kjent, bygger tillit og varme, gjennom ekte møter, kroppsspråk og tilstedeværelse. Når dette forsvinner, eller tas bort fra hverdagsmøtene, oppleves disse som mindre tilfredsstillende. Den reelle muligheten, og bekymringene for at noe glipper øker og utfordrer tryggheten. Unntakstilstanden har vært en prøvelse for relasjonene og demonstrert verdien av å ha bygd gode tillitsfulle relasjoner, tidlig i barnehageforløpet.

Det har vært interessant å undersøke hvordan de ansatte forstår seg selv og sin rolle i foreldresamarbeidet. Gjennom prosessen, har jeg fått en innsikt i hvordan de opplever sin livsverden, og hva som påvirker denne samhandlingen i deres hverdag. I videre arbeid med psykososialt arbeid i barnehagen, vil det å tydeliggjøre et godt foreldresamarbeid som en vesentlig faktor, være med meg i arbeid med både barn, foreldre og personal. Dette studiet bekrefter at refleksjoner omkring egen rolle i samhandling med foreldre fører til utvikling og ny kunnskap. Bevissthet er nødvendig for å kunne gjøre seg refleksjoner og rolleforståelse er en sentral dimensjon i refleksjoner om relasjoner. Ved å belyse de ansattes bevissthet, ville det i videre forskning vært aktuelt å synliggjøre ressursene som ligger i å ha alle ansatte med i et tema- arbeid om foreldresamarbeid i praksis. Det kan også være av verdi å forske på hvordan man kan tydeliggjøre system- og lederansvar i foreldresamarbeidet. I en eventuell videre forskning ville det vært interessant å undersøke foreldresamarbeidet fra foreldrenes perspektiv. Hva som ligger i et godt samarbeid for dem, og hvilken effekt de tenker det har for deres barn at de som foreldre har tillit og trygghet på de ansatte og barnehagens arbeid. Barnehageansattes betydning i et samfunnsperspektiv, og foreldresamarbeidet kan med fordel å bli løftet og verdsatt høyere. Barnehageansatte står i en heldig og god posisjon til å bygge tillit og god relasjon til barns foreldre. Foreldresamarbeidet kan gjerne formuleres som et enda klarere mål, eller verdi i og seg selv. Barnehagens foreldresamarbeid kan ikke bare være med på å være forebyggende for negativ psykososial utvikling hos barn.

Samarbeidet har også potensial til å forebygge negativ psykososial utvikling hos foreldrene og ansatte, hvilket både barna og samfunnet som helhet vil dra nytte av.

Litteraturliste:

Boldermo, H & Melvær, T. (2014). «*Har barnehagen noe med det?*» *Tidlig åpen dialog mellom hjem og barnehage som forebyggende tiltak for barn i risiko: terskler og muligheter*. Høgskolen i Lillehammer

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode*. Universitetsforlaget

Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Akademisk

Drugli, M-B & Onsøien, R. (2012). *Vanskelige foreldresamtaler- gode dialoger*. Cappelen Akademiske Forlag

Everett, E.L & Furuseth, I. (2012). *Masteroppgaven*, Universitetsforlaget

Familievernkontoret i Ålesund. (1992). *Systemisk arbeid med par og familier-artikkelsamling*. Trykkmann AS Ålesund

Frøyland, L. (2017). *Systemisk samtale*. Fagbokforlaget

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid*. Universitetsforlaget

Gotvassli, K- Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale*. Høyskoleforlaget

Halås, Kymre & Steinsvik. (2017). *Humanistiske forskningstilnæringer til profesjonspraksis*. Gyldendal Akademisk

Haug, M. (2016). *Praksis der hjem og barnehage møtes i dag- en studie av interaksjon mellom foreldre, personale og låve*, Høgskolen i Oslo og Akershus

Haug, P. (1993). *Foreldre, barn og barnehage*. Samlaget

Hermes, J. F. (2019). «*Å bli selvvirksom*» *Hvordan kan familieterapi og systemisk praksis i barnehagen bidra til alternativ måte å tenke og arbeide på. En kvalitativ undersøkelse gjennomført i Tyskland.*, OsloMet – Storbyuniversitetet

- Hårtveit, H & Jensen, P. (2004). *Familien- pluss en*. Universitetsforlaget
- Jacobsen, D. I. (2018). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Cappelen Damm Akademisk
- Jensen, P & Ulleberg, I. (2019). *Mellom ordene, kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal Akademiske Forlag
- Johnsen, A & Torsteinsson, V. W. (2015). *Lærebok i familieterapi*. Universitetsforlaget
- Killén, K. (2013). *Barndommen varer i generasjoner*. Kommuneforlaget
- Klefbeck, J & Ogden, T. (1999). *Nettverk og økologi*. Tano AS
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2018). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk
- Kvello, Ø. (2011). *Barn i risiko*. Gyldendal Norsk Forlag
- Lundby, G. (1998). *Historier og terapi*. Tano Aschehoug
- Lysebo, M.O & Bratt, E.G. (2017). *Relasjonskompetanse i barnehagen*. Pedlex
- Postholm, M-B & Jacobsen, D.I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning*. Cappelen Damm Akademisk
- Ryen, A. (2012). *Det kvalitative intervjuet*. Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget
- Thomassen, M. (2018). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Gyldendal
- Tholin, K.R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget
- Ulleberg, I. (2004). *Kommunikasjon og veiledning*. Universitetsforlaget
- Vedeler, G. (2011). *Familien som ressurs i psykososialt arbeid, del I og II*, Fokus på familien 04/2011

Offentlige kilder og lovverk

Foreldreutvalgene for barnehager (FUB), grunnsopplæringen (FUG) og Sørlandet Sykehus, avdeling for barn og unges psykiske helse (A-Bup). (2015), *Hele barnet, hele løpet, Mobbing i barnehagen*, ISBN: 978-82-7117-811-6 (nettutgave)

Meld. St. 6 (2019 –2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*, Regjeringen

[Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)

NOU 2012:1, *Til barnas beste*, Regjeringen

[NOU 2012: 1 - regjeringen.no](#)

Regjeringen. (2009), *Manifest mot mobbing*, Regjeringen

[manifest_2009_ok.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Trondheim Kommune. (2018), *Stein Saks Papir, en strategiplan*, Trondheim Kommune

[SteinSaksPapir - mot utenforskap blant barn og ungdom i Trondheim](#)

U.dir. (2018), *Barns trivsel- voksnes ansvar*, Utdanningsdirektoratet

[Barns trivsel - voksnes ansvar \(udir.no\)](#)

Arbeids- og sosialdepartementet. (2006), *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)*, Lovdata

[Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. \(arbeidsmiljøloven\) - Lovdata](#)

Kunnskapsdepartementet. (2005), *Lov om barnehager (barnehageloven)*, Lovdata

[Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Utdanningsdirektoratet

[Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver bokmål \(udir.no\)](#)

Nettsøk:

NESH. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teknologi*, De nasjonale forskningsetiske komiteene

[Retningslinjer og veiledere | Forskningsetikk](#)

Sandgrind, S.W. (2013), *Lekende frøbelbarn*, barnehage.no

[Lekende frøbelbarn \(barnehage.no\)](#)

U.dir. (2020), *Foreldreundersøkelsen i barnehager- resultater*, Utdanningsdirektoratet

[Foreldreundersøkelsen i barnehagen – resultater \(udir.no\)](#)

Vedlegg 1. Relevante studier

«*Har barnehagen noe med det?*»

Studie med tema som omhandler samarbeid og tidlig åpen dialog mellom hjem og barnehage, som forebyggende tiltak for barn i risiko- terskler og muligheter, (Boldermo & Melvær, 2014) Studien har følgende problemstilling: *Kan en mer åpen dialog være et forebyggende tiltak for barn i risiko?* De har innhentet data både fra foreldre og barnehagelærere, foreldrenes rolle står sentralt i oppgaven, og samarbeid og åpen dialog mellom barnehagen og hjemmet er fremtredende. Gjensidig kommunikasjon som grunnlag for bedre samarbeid, for igjen å kunne forstå barnets atferd er tema som oppgaven omhandler, og her kan det trekkes paralleller til min studie.

«*Å bli selvvirksom*»

Masteroppgave i sosialfag, med søkelys på familiebehandling, (Hermes, 2019). Studiens problemstilling lyder: *Hvordan kan familieterapi og systemisk praksis i barnehagen bidra til alternativ måter å tenke og arbeide på?*

Studien ser på systemtenkning i barnehagen som en alternativ måte å tenke og arbeide. Hennes forskning hadde som mål å undersøke en hypotese om at den systemiske måten å tenke og jobbe på har noe å bidra med i barnehagen. Hun har observert og intervjuet pedagoger i en barnehage i Tyskland, hvor det jobbes ut fra en systemisk tilnærming. Studien viser til interessante funn, hvor det systemiske konseptet omfatter mye mer enn pedagogikken, samspill med barna, foreldre eller kolleger. Den inkluderer b.l.a organisasjonsstruktur, self-care som mål (selvvirksom), og utforming av leker. Hun skriver om institusjonen barnehage på en helhetlig måte, og gir mening til systemtenkningens logikk, som kort sagt er at samspillet mellom menneskene i relasjoner og koblinger innen og mellom systemer, påvirker kommunikasjonen. Med familieterapistudie i egen ryggsekk, er dette relevant, da noe av det som søkes etter i denne forskningen er funn som kan vise til hvordan det allerede jobbes systemisk i barnehagen, uten å nødvendigvis ha kjennskap til begrepet systemisk tenkning.

«Praksis der hjem og barnehage møtes i hverdagen»

En studie i familiebehandling, (Haug, 2019). Her undersøkes interaksjon mellom foreldre, personale og barn. Problemstillingen er følgende: *Hvordan handles forbindelser og avgrensninger frem mellom hjem og barnehagen når barn ankommer og forlater barnehagen? Hvilken støtte får barnet til å skape sammenheng i hverdagen?* Det rettes søkelys på barns sammenhengende hverdagsliv gjennom å observere samspill mellom foreldre, barnet og ansatte når de møtes i barnehagen. Hennes egne erfaringer fra familieterapeutisk arbeid hvor hun har sett betydningen av barnehagens relasjon til barnet og familiens hverdagsliv, førte til hennes interesse for aktørenes, altså barnet, ansatte og foreldrenes, som deltagere i flere fellesskap. Hennes formål med oppgaven var å se på betingelser for samhandling og samarbeid slik de praktiseres i disse daglige hverdagsmøtene. I oppgavens sammendrag skriver hun: «*Barnehage og hjem kan ikke ses som uavhengige og adskilte områder, men flytende over i hverandre i et nettverk, bestående av mennesker og materialitet, som barnet lever sitt liv som deltager i*» Disse hverdagsmøtene, og de ansattes refleksjoner rundt effekten av gode møter i hverdagen, samt hvilken betydning gode møter har for barnet, gir paralleller til denne studiens problemstilling.

Vedlegg 2. Intervjuguide

Intervjuguide

Master i Psykososialt arbeid med barn og unge

Student: Linda Karete Johansen, Høgskolen i Innlandet

Taushetsplikt

Barnehageansatte og ansatte i det offentlige har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltbarn, deres foreldre eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at du er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserbare bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, navn på barnehage, opprinnelsesland, diagnoser og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktige ved å bruke eksempler under intervjuene. Studenten og den ansatte har et felles ansvar for at det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet.

Bakgrunns spørsmål

- Hva er din bakgrunn?
- Hvilke arbeidsoppgaver har du knyttet til stillingen din?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Informantens tanker om foreldresamarbeid i barnehagen

1. Utvidelse av praksisfortelling om et møte med foreldre, som har berørt den ansatte i positiv retning. Ved bruk av bl.a. sirkulære spørsmål utvider jeg «kartet».
  - Foranledning
  - Hvordan tenker du foreldrene opplevde deg i møtet
  - Hvilken kompetanse og erfaringer fra tidligere tenker du hadde betydning for at dette møtet ble et godt møte?
  - Hvilken ringvirkning tenker du at dette møtet hadde?
2. Har du noen tanker om hva et godt foreldresamarbeid har å si for din arbeidshverdag?
3. Når og i hvilke sammenhenger opplever du at du får rom/tid til de gode samtalene?
4. Hvilken betydning for barnet tenker du at det har, at du har et bevisst forhold til relasjonen til foreldrene?
5. Hvilke erfaringer og kompetanse har du i din «ryggsekk», som du tenker har innvirkning på hvordan du ser på familien som helhet, og som en del av barnehagens arbeid med barnet?

Rolleforståelse

1. Hva mener du er din ressurs eller styrke når det gjelder barnehagens foreldresamarbeid?
2. Hva tenker du om betydningen av din rolle i voksen- voksen relasjonen?
3. Opplever du å være nysgjerrig på barnets foreldre og familien, og hvilke faktorer er med på å eventuelt påvirke denne nysgjerrigheten?
4. Når og i hvilke sammenhenger opplever du anerkjennelse og respekt for ditt arbeid
5. Hvem henvender du deg til om samarbeidet oppleves utfordrende?
Hva er vedkommende's styrke og ressurs for deg?
6. Har du opplevd situasjoner hvor det har vært uklart hvem som har ansvar for hva i dette arbeidet?
7. Hvordan opplever du å bli ivaretatt av kolleger og ledelse i dette arbeidet?

Psykososialt arbeid i barnehagen

1. Hvordan er du blitt kjent med Rammeplanens og Barnehagelovens innhold angående foreldresamarbeid og psykososialt barnehagemiljø?
2. Hvilke verdier og holdninger til foreldre og foreldresamarbeid opplever du at din enhet har?
3. Hvordan reflekteres det rundt og jobbes det med foreldresamarbeid i barnehagen din?
4. Når og i hvilke sammenhenger er barnehagens holdninger og kultur en ressurs for deg i arbeidet ditt med å utvikle hensiktsmessige relasjoner til barnas foreldre?
5. Hva tenker du ligger i begrepet psykososialt arbeid?
6. Hvordan ser du på deg selv og din betydning i det psykososiale miljøet i barnehagen?
7. Hvilken betydning tenker du at et godt psykososialt barnehagemiljø har, og ser du noen sammenheng mellom ditt arbeid og barnets psykososiale utvikling?

Vedlegg 3. Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan barnehageansatte forstår sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med forskningsprosjektet er å få økt kunnskap om hvordan ansatte opplever betydningen av egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid. Hvilke faktorer påvirker samarbeidet, og hvilken betydning tenker de at dette har for barnet? Jeg vil se på om det er forskjell på rolleforståelse og bevissthet rundt samarbeidet med foreldrene, ut fra den ansattes erfaring, kunnskap og kompetanse. Jeg ønsker også å undersøke hvordan den ansatte opplever refleksjons- og holdningsarbeid rundt foreldresamarbeid på barnehagen, og om det har betydning for det psykososiale miljøet for barn og voksne. Forskningsprosjektet er grunnlaget for en masteroppgave innenfor psykososialt arbeid med barn og unge ved Høgskolen i Innlandet, Lillehammer.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Innlandet, Lillehammer, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker at du deltar i intervju på bakgrunn av din erfaring og ditt arbeidsforhold ved din enhet, da jeg tenker at det kan være nyttig i besvarelsen av min problemstilling.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dataene vil innhentes gjennom intervju, og opplysningene registreres med ditt samtykke gjennom lydopptak og notater. Lydopptak og notater vil transkriberes og lagret elektronisk for videre analyser. Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det et intervju på 45-60 minutter. Der vil du få spørsmål rundt temaet foreldresamarbeid, rolleforståelse, refleksjons- og holdningsarbeid i barnehagen og hvordan dette kan ha betydning for barnets psykososiale utvikling.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Vi vil behandle personopplysninger på studentens private laptop, og informantene vil anonymiseres ved at ditt opprinnelige navn erstattes med betegnelse «Informant A, B, C...»

Linda Karete Johansen (student) og Marit Godeseth (veileder) ved Høgskolen i Innlandet, Lillehammer, vil ha tilgang til opplysningene.

Deltagere vil ikke gjenkjennes ved publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene, også personopplysninger og lydopptak, vil slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i september 2021.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet, Lillehammer, har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Fakultet for helse og sosialvitenskap ved Høgskolen i Innlandet, Lillehammer

postmottak@inn.no

Marit Godeseth, prosjektansvarlig

Marit.godeseth@inn.no

Tlf: 61288291

Linda Karete Johansen, student

lkj@stavnebarnehage.no

Tlf: 97628199

Vårt personvernombud:

Usman Asghar

Usman.asghar@inn.no

Tlf: 61287483

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Marit Godeseth
(Forsker/veileder)

Linda Karete Johansen
(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4. Godkjenning fra NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvordan forstår de ansatte sin egen rolle i barnehagens foreldresamarbeid?

Referansenummer

587715

Registrert

25.11.2020 av Linda Karete Johansen - 237326@stud.inn.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for sosialfag og veiledning

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Marit Godeseth, marit.godeseth@inn.no, tlf: 61288291

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Linda Karete Johansen, Lkj@stavnebarnehage.no, tlf: 97628199

Prosjektperiode

04.01.2021 - 15.09.2021

Status

13.01.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

13.01.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 13.01.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.09.2021.

'LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: • lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen • formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål • dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet • lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet! Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)